

**MATERIALS
OF THE XVI INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND
PRACTICAL CONFERENCE**

**AREAS OF SCIENTIFIC THOUGHT -
2020/2021**

December 30, 2020 - January 7, 2021

Volume 3

SHEFFIELD
SCIENCE AND EDUCATION LTD
2021

SCIENCE AND EDUCATION LTD
Registered in ENGLAND & WALES Registered Number: 08878342
OFFICE 1, VELOCITY TOWER, 10 ST. MARY'S GATE,
SHEFFIELD, S YORKSHIRE, ENGLAND, S1 4LR

Materials of the XVI International scientific and practical Conference
Areas of scientific thought - 2020/2021 , December 30, 2020 - January 7,
2021: Sheffield. Science and education LTD -84 p.

Date signed for printing ,
For students, research workers.
Price 3 euro

ISSN 2312-2773

© Authors , 2021

© SCIENCE AND EDUCATION LTD, 2021

ECONOMIC SCIENCE

The economy of the enterprise

**Applicant for the Department of International Business and Economic Analysis
Kulikov O.P.**

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine

INSTRUMENTAL-ANALYTICAL COMPONENTS OF PROCESS-ORIENTED TECHNOLOGY OF MANAGEMENT QUALITY ASSESSMENT

Today, quality management is a mandatory element of organizational management. In international standards, the term quality management is defined as a coordinated activity, which is to guide and control the organization for quality [1]. Guidance and quality control covers the development of policies and objectives in the field of quality, planning, quality control and improvement. The main quality requirements are determined by service standards (work, products) and consumers. Based on this, quality management is a function of the organization, which must ensure compliance with these requirements.

Wide controversy in scientific circles is caused by the use of the terms "quality management" and "quality management" due to their incorrect translation into Ukrainian. These concepts are not identical, although according to the Russian version of the translation quality management is quality management, and according to international standards - quality management. The actual meaning of these terms is the same. In our opinion, the concept of quality management in its essence is much broader and covers quality management, and material, regulatory, personnel quality assurance, and quality assurance systems and their audit.

Quality assurance is conditioned by the formation and maintenance of a quality assurance system that meets modern requirements and is the main result of the evolution of quality management. The modern concept of quality management based on cybernetic approaches to quality assurance and taking into account the genesis of the principles of quality management allowed to identify a number of basic principles.

Quality is determined by the action of many subjective and objective factors, both internal and external. A quality management system is needed to ensure a consistently high level of quality. This does not require individual scattered and

spontaneous efforts, but a set of measures to constantly influence the process of creating and improving the level of quality. Research and world practice confirm that for the effective functioning of the enterprise it is necessary to identify interconnected processes and manage them [2].

By processes we mean a set of different activities that turn inputs into outputs and together create a result that has value for the business and the consumer. In practice, it is advisable to consider the following types of processes:

- basic, on the basis of which the functions of the main activity are performed;
- auxiliary, on the basis of which the main activity and management of the enterprise is provided.

The introduction of quality management system involves the involvement of staff in quality improvement activities, which allows the company to more fully and effectively use the abilities, knowledge, skills and abilities of its employees, reduces the company's costs for detecting and correcting defects and external and internal losses defects and inconsistencies. An effective quality management system also reduces management costs: documentation of key processes of the company ensures their better manageability; control, analysis and review of processes ensures their continuous improvement; the division of powers and responsibilities of staff provides mechanisms for monitoring the implementation of duties and measures to prevent negative results. As a result, the company becomes more transparent to its managers and (if necessary) to the external environment, increases the accuracy, quality and efficiency of management decisions.

According to the ideology of ISO 9000 series standards, there are four areas of activity in the field of quality, through which the quality system affects the process of forming the quality of products and services at different stages of their life cycle: planning; management; software; improvement. Each area of activity has its own characteristics, and together they are the four main functional subsystems of the quality system [1]:

Quality planning includes activities to set goals and requirements for quality and the application of elements of the quality system. Product and service quality planning covers the identification, classification and evaluation of quality, goal setting and standardization of product or process quality requirements. Process quality planning includes the preparation of a quality program, development of proposals for

quality improvement, preparation for the application of the quality system, including the preparation of standard schedules for its implementation and application.

Quality management includes methods and activities of an operational nature used to meet quality requirements. Quality management procedures include quality control, development and implementation of measures to adjust processes. The main purpose of quality management in the organization - to identify any deviations from the established requirements for the quality of products and services, to apply solutions for further use of products with deviations or defects, to prevent to prevent the occurrence of repeated deviations or defects due to the timely development and implementation of corrective measures.

Bibliographic list

1. “Learn About Quality: Cost of Quality (COQ),” ASQ, accessed March 12, 2019, <http://asq.org/learn-about-quality/cost-of-quality/overview/overview.html>.
2. Joseph A. DeFeo, “The Tip of the Iceberg,” *Quality Progress* Vol. 34, No. 5 (May 2001): 31-32, accessed March 13, 2019.

Applicant for the Department of Management Grigorenko V.V.
Kyiv National University of Construction and Architecture, Ukraine

INTEGRATED STRATEGIC MANAGEMENT OF PPP PROJECTS: PROBLEMS OF ADMINISTRATION AND ECONOMIC SECURITY OF STAKEHOLDERS

Based on the goal of the strategy of protection of financial and economic parties of the PPP, which is to protect the financial and economic interests of public / private partners, and taking into account the results of generalization of approaches to identifying components of national, economic and financial security strategies, In the interests of PPP parties, we propose to understand the generalized model of the long-term course of action in the form of a set of identified financial and economic interests of partners in the implementation of PPP, goals and mechanism to protect them from threats that hinder their implementation. The following strategy: determines the financial and economic interests of partners in the implementation of the PPP; contains a description of threats to the financial and economic interests of partners in the implementation of the PPP; determines the goals of the strategy to protect the financial and economic interests of partners in the implementation of the PPP; establishes criteria and parameters of financial and economic security of partners; reveals the mechanism for ensuring the protection of financial and economic interests of partners in the implementation of the PPP [1, p. 100].

Consideration of existing approaches to the algorithmization of the process of formation and implementation of national, economic and financial security strategy through the prism of features, principles and sequence of stages of PPP, as well as the main provisions of the concept of strategic management, allows to propose author's development of algorithm economic interests of the parties to the PPP.

At the first stage of developing a strategy to protect the financial and economic interests of the PPP parties conduct a strategic analysis of the internal and external environment of the partner, which allows to determine its financial and economic interests in the implementation of the PPP, as well as factors influencing their implementation. At this stage, financial and economic interests are classified by reciprocity: individual and common. The second stage involves the analysis of factors

that negatively affect the realization of financial and economic interests, and the identification of threats. The analysis of the conditions for the realization of financial and economic interests allows us to formulate the goals of activities aimed at their protection, which is the essence of the task at the third stage of strategy formation. The goals of the strategy should not only be formulated verbally - it is desirable that they also have a quantitative verification with the help of clear indicators, which will allow to assess the degree of their implementation and accessibility [2].

Objectives should be classified: objectives of activities to protect individual financial and economic interests and objectives of activities aimed at protecting common financial and economic interests (such objectives should be agreed with the partner).

The fourth stage of strategy formation is to assess the financial and economic security of partners, which allows to determine the feasibility of the strategy and is the basis for developing measures to achieve the goals of protection of financial and economic interests, which is the content of the fifth stage. Measures to protect the common financial and economic interests of the PPP parties are developed on the basis of the principle of complementarity of protection mechanisms of partners. At the final stage of formation of the strategy for protection of financial and economic interests of the parties to the PPP, the risk of incomplete implementation of the strategy is assessed and (if necessary) the strategy is specified [3].

Implementation of the strategy of protection of financial and economic interests of the PPP parties is to develop an organizational and economic mechanism for implementing measures aimed at achieving the goals of protection of financial and economic interests of partners, implementation of these measures and evaluation of the chosen strategy. in the implementation of other PPP projects.

The specifics of the relations that arise during the implementation of the PPP, determines a number of features of the formation and implementation of the strategy to protect the financial and economic interests of the parties to the PPP, the main of which are:

In partnership, public and private partners have their own financial and economic interests in the implementation of the PPP, free to determine the forms and methods of achieving goals, so, in our opinion, the strategy should be developed for each partner separately, but its components such as joint financial and economic

interests and measures for their protection must be agreed at the third stage of the PPP - during the conclusion of the PPP agreement with the winner of the tender;

In accordance with world practice and Ukrainian legislation, proposals for the implementation of the PPP may be submitted to the authorized body by both public and private partners. As already at this stage there is a threat of realization of financial and economic interests of the project initiator - rejection of the offer, therefore it is necessary for him to develop strategy of protection at the first stage of PPP implementation - during project initiation and substantiation of its expediency. It is expedient for other parties to the PPP to form a strategy for the protection of financial and economic interests no later than the second stage of the PPP - when choosing a private partner; the term of the strategy of protection of financial and economic interests of the PPP parties must be not less than the term of the PPP agreement, as violation of its (agreement) conditions may interfere with the realization of financial and economic interests of partners. Given that PPP agreements are long-term, this provision does not contradict the provisions of the concept of strategic management.

References

1. Wettenhall, R. (2019), *The Public/Private Interface: Surveying the History*, in G. Hodge and C. Greve (eds.), *The Challenge of Public–Private Partnerships: Learning from International Experience*, Cheltenham UK: Edward Elgar
2. Karabell, Zachary (2003). *Parting the desert: the creation of the Suez Canal*. Alfred A. Knopf. p. 34.
3. . Allen, Grahame. "The Private Finance Initiative (PFI) Commons Briefing papers RP01-117" (PDF). UK Parliament: House of Commons Library. UK Government. Retrieved 20 January 2018.

Ідобасва Алла Леонідівна,
здобувач, Міжрегіональна академія управління персоналом

КОНЦЕПЦІЇ І ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

До теперішнього часу сформувалися три основні концепції управління ризиками:

- концепція мінімального ризику,
- концепція прийняттого ризику,
- концепція досконалого ризику,

тісно пов'язані з концепціями власне економічного ризику. У свою чергу, саме прийнята на підприємстві концепція визначає мету управління ризиками, наділяє сенсом поняття оптимального способу дії при виборі і реалізації способу реагування на ризик [1].

Серед фахівців з теорії управління поширене твердження: "якщо не існує мети управління, то говорити про управління не має сенсу". Можливо, воно є надмірно категоричним, але раціональне зерно в ньому, безумовно, є. Рішення проблем з точки зору цілей бувають двох видів: одні з них пов'язані з руйнуванням або обмеженням того, що існує, але небажано (негативні цілі); інші - з досягненням того, що бажано, але поки ще не існує (позитивні цілі). Позитивні і негативні цілі - поняття відносні, однак позитивна мета передбачає досягнення і негативної мети; зворотне, як правило, не так - в більшості випадків позбавлення від того, що небажано, що не рівнозначно досягненню бажаного результату.

Зусилля, спрямовані на позбавлення від того, що небажано, являють собою ретроспективне, тобто орієнтоване на аналіз минулого, рішення проблем. Такий підхід найменш ефективний, оскільки весь час йде відставання від нових вимог середовища функціонування. Зусилля ж, спрямовані на досягнення позитивного результату, є перспективне, спрямоване в майбутнє рішення проблеми. Встановлюються рубежі, які повинні бути досягнуті, і зусилля спрямовуються на їх досягнення. При прагненні до досконалості виявляється взаємозв'язок між різними подіями в майбутньому. Це спонукає до одночасного

розгляду безлічі взаємопов'язаних сприятливих можливостей і небезпек як єдиного цілого, як системи проблем, в той час як при викоріненні недоліків вони часто аналізуються незалежно один від одного. Нарешті, мета повинна бути сформульована позитивно, оскільки завжди легше йти назустріч результату, ніж йти від нього [2].

Однак незалежно від концепції управління ризиками, прийнятої на підприємстві, ризик-менеджмент в сучасній інтерпретації розуміється як структурований і послідовний підхід, який об'єднує стратегію, процеси, людей, технології, навички для оцінки і управління факторами ризику, з якими стикається підприємство в процесі свого функціонування. Ризик-менеджмент - це управління підприємством з урахуванням ризиків на основі особливого алгоритму, що включає ідентифікацію та оцінку ризиків, вибір і використання методів реагування на ризики, обмін інформацією про ризики, контроль результатів застосування цих методів з метою реалізації інтересів підприємства.

Перший крок цього алгоритму - ідентифікація економічних ризиків - представляється як сукупність регулярних процедур виявлення ризиків, характерних для аналізованого підприємства, розуміння специфіки, обумовленої їх природою і іншими характерними рисами, виявлення особливостей їх реалізації. Фактично цей етап забезпечує інформаційну основу для всього процесу ризик-менеджменту.

Підприємства можуть використовувати різноманітні методи виявлення ризиків. Деякі з цих методів досить універсальні і застосовні для виявлення будь-яких видів ризику, інші - тільки для окремих їх видів. Одні методи базуються на аналізі статистичних, фінансових, управлінських та інших звітних документів підприємства, інші вимагають безпосереднього обстеження підприємства і його виробничих процесів для виявлення місць локалізації джерел невизначеності.

Після виявлення ризиків настає наступний етап ризик-менеджменту - кількісна оцінка окремих ризиків і ризику підприємства в цілому. Головна мета даного етапу - оцінити загальний рівень ризику, зробити висновок про його прийнятності, обґрунтувати вибір стратегії управління ризиками.

Після того як менеджмент підприємства оцінив ризики, він повинен вибрати стратегію управління ними, узгоджену з концепцією управління ризиками, прийнятої на підприємстві. На цьому етапі досліджуються доступні підприємству інструменти управління ризиками і на цій основі формується набір

альтернативних рішень; при цьому для різних типів ризиків будуть характерні різні методи управління ними.

Завершальний етап процесу ризик-менеджменту включає в себе безпосереднє управління ризиками та моніторинг результатів. В рамках цього етапу реалізуються управлінські рішення, обрані на попередньому етапі. Моніторинг результатів забезпечує зворотний зв'язок в системі управління ризиками, оновлення та поповнення інформації про ризики і на цій основі - гнучкість і адаптивність управління, динамічний характер цього процесу [3].

Перелік літератури:

1. Холмс Э. Риск-менеджмент: Пер. с англ. М.: Эксмо, 2007. 304 с.
2. Шапкин А.С., Шапкин В.А. Теория риска и моделирование рискованных ситуаций. М.: Эксперт, 2006. 284 с.
3. Уродовских В.Н. Управление рисками предприятия: учеб. пособие. М.: Вузовский учебник: ИНФРА-М, 2011. 168 с.

Foreign economic activity

Залесский Борис Леонидович

Белорусский государственный университет

БЕЛОРУССКАЯ УНИВЕРСАЛЬНАЯ ТОВАРНАЯ БИРЖА: ОСОБЕННОСТИ ГЕОГРАФИИ ВЗАИМОВЫГОДНЫХ КОНТАКТОВ

Достаточно высокие темпы развития демонстрирует сегодня Белорусская универсальная товарная биржа (БУТБ), где на начало декабря 2020 года было аккредитовано 24815 компаний, в том числе 4904 – из 63 стран. За период с января по ноябрь товарооборот вырос на 12 процентов и составил без малого пять миллиардов белорусских рублей. Подсчитано, что ежедневно здесь заключается от полутора до трех тысяч сделок. К тому же положительную динамику демонстрирует экспорт товаров через биржу. «При общей сумме экспортных сделок Br1 млрд прошлогодний результат был превышен на 5%. Лидерами продаж на внешнем рынке стали пиломатериалы, древесная щепка и продукция сельскохозяйственных культур» [1]. Интересно, что в октябре 2020 года на БУТБ была зафиксирована рекордная в этом году сумма экспортных сделок – на 46,5 миллионов долларов, более половины из которых пришлось на продукцию деревообработки – пиломатериалы и щепу. Крупнейшими покупателями пиломатериалов стали компании из Германии, Латвии и Литвы, а щепу в основном приобретали субъекты хозяйствования из Литвы, Польши и Эстонии. Еще одна характерная деталь заключается в том, что «в октябре также заметно активизировались иностранные покупатели цемента. Сумма сделок с этим товаром выросла в 4,3 раза, до \$2,6 млн. Основным рынком сбыта была Россия» [2].

Заметим, что цемент – не единственная позиция, которая привлекает российских деловых людей на БУТБ. В частности, высок их интерес здесь и к белорусской молочной продукции, экспорт которой через биржу за десять месяцев 2020 года составил около 30 миллионов долларов. При этом «порядка 80% этой суммы пришлось на сделки, совершенные с компаниями из России. Преимущественно закупалось сухое молоко, сливочное масло и сухая молочная

сыворотка. В структуре продаж преобладало сливочное масло, объем реализации которого составил \$14,9 млн» [3].

Данные факты достаточно красноречиво указывают на потенциал российского вектора в деятельности БУТБ, где по состоянию на 1 декабря 2020 года было аккредитовано 2482 резидента из России. И этот показатель, судя по всему, не является окончательным, так как на БУТБ в 2020 году предпринимали энергичные меры по развитию новых деловых контактов в восточном направлении взаимодействия, которые приносят результат. Достаточно сказать, что с начала 2020 года на бирже аккредитовались 183 новые российские компании, большинство из которых – активные участники торгов, что, разумеется, позитивно отражается на динамике биржевого товарооборота. В частности, «поставки черного металлопроката для нужд белорусских промышленных предприятий по итогам 11 месяцев увеличились на 68%, а экспорт сухого молока в Россию – на 53% <...>. Положительная динамика также характерна для рапсового масла, муки, строительных материалов» [4].

Для российского вектора характерна такая деталь: особенно быстрыми темпами интерес к БУТБ растет у деловых кругов тех регионов России, которые граничат с Беларусью. Пример – Смоленская область. Сегодня на бирже аккредитовано порядка 400 смоленских компаний – больше, чем из любого региона России. При этом многие из них регулярно участвуют в торгах как по импорту, так и по экспорту. Но, как выяснилось в ходе пилотного вебинара, проведенного в декабре 2020 года БУТБ совместно с Центром поддержки экспорта Смоленщины, даже предприятия данного российского региона пока еще не в полной мере реализуют потенциал биржевого механизма. А ведь «среди перспективных направлений – продажа российского древесного сырья, зерновых культур, кормовых добавок, черного металлопроката, а также закупка белорусской мясомолочной продукции и строительных материалов. Эти товарные позиции могут стать основой для долгосрочного взаимовыгодного сотрудничества» [5]. Проведенная в том же декабре 2020 года в режиме онлайн-конференции “Цифровая биржа контактов” показала, что аналогичным взаимовыгодным образом может развиваться сотрудничество БУТБ и с более отдаленными регионами России. В частности, с предприятиями Омской области, для которых биржа может уже в краткосрочной перспективе стать эффективным инструментом сбыта и закупок материалов.

То, что в случае с БУТБ расстояния между продавцом и покупателем не играют уже определяющей роли, показывает опыт развития контактов биржи с Египтом. Все в том же декабре 2020 года БУТБ достигла договоренности с египетской компанией Sama Al-Jazeera for Import and Export об организации экспорта пиломатериалов в эту страну Северной Африки через биржевую площадку. Интрига здесь заключается в том, что до сих пор «практически весь импорт пилопродукции в Египет организован через посредников, и цены порой очень завышены» [6]. Использование же биржевой площадки позволит египетским компаниям практически в неограниченных количествах и без посредников закупать продукцию деревообработки прямо у производителей из Беларуси, а белорусские экспортеры смогут выйти на весьма заманчивый рынок Египта, где объем ежегодного потребления пиломатериалов составляет около пяти миллионов кубических метров. Египетская сторона видит в этом оптимальное решение, так как, участвуя в торгах, она получает доступ к большому количеству профильных предприятий, готовых поставлять нужный ей товар на приемлемых условиях. Выгоды белорусской стороны – не менее очевидны. Так что география взаимовыгодных контактов у БУТБ развивается сегодня весьма разнообразно и достаточно эффективно.

Литература

1. Товарооборот БУТБ в январе – ноябре вырос на 12% [Электронный ресурс]. – 2020. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/tovarooborot-butb-v-janvare-nojabre-vyros-na-12-420279-2020/>
2. Экспорт товаров через БУТБ в октябре вырос на 22% [Электронный ресурс]. – 2020. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-tovarov-cherez-butb-v-oktjabre-vyros-na-22-415863-2020/>
3. Около 80% экспорта молочной продукции через БУТБ приходится на Россию [Электронный ресурс]. – 2020. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/okolo-80-eksporta-molochnoj-produksii-cherez-butb-prihoditsja-na-rossiju-414442-2020/>
4. БУТБ рассчитывает на расширение сотрудничества с Омской областью России [Электронный ресурс]. – 2020. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-rasschityvaet-na-rasshirenie-sotrudnichestva-s-omskoj-oblastju-rossii-420606-2020/>
5. БУТБ рассчитывает на развитие сотрудничества со Смоленской областью [Электронный ресурс]. – 2020. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-rasschityvaet-na-razvitie-sotrudnichestva-so-smolenskoj-oblastju-421404-2020/>
6. Через БУТБ планируется организовать поставки пиломатериалов в Египет [Электронный ресурс]. – 2020. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/cherez-butb-planiruetsja-organizovat-postavki-pilomaterialov-v-egipet-419296-2020/>

Investment activity and stock markets

к.е.н. Татарченко О.М., Патріарх Т.В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля Інститут хімічних технологій (м. Рубіжне) Україна

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Об'єктивна оцінка фінансового стану підприємства може проводитися за розробленими методиками експрес-аналізу або поглибленого аналізу, які базуються на використанні абсолютних і відносних показників. Такі методики дають змогу виявляти проблемні напрямки діяльності підприємства і досліджувати причини, які їх зумовили, але не дають змоги зробити обґрунтовані висновки про його фінансовий стан в цілому, інвестиційну привабливість та потенційні можливості. Це питання вирішується за допомогою визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства.

Для оцінки інвестиційної привабливості підприємства можуть бути використані різні фінансово-економічні показники функціонування підприємства протягом певного періоду.

Визначення інвестиційної привабливості слід розглядати не тільки як інтегральний фінансово-економічний показник, а й як систему кількісних показників оцінки господарського, фінансового, технічного потенціалів підприємства, що дозволяє оцінити позицію конкретного підприємства відповідної галузі та регіону. Кінцевий результат щодо інвестиційної привабливості підприємства дає змогу замовниками більш об'єктивно оцінити стан і можливості певного підприємства України.

Оцінка інвестиційної привабливості повинна здійснюватися у два етапи:

перший етап: розрахунок інтегрального показника за кожним підприємством окремо на підставі фінансової та бухгалтерської звітності;

другий етап: визначення оцінки інвестиційної привабливості підприємства шляхом корегування інтегрального показника, розрахованого на першому етапі з урахуванням привабливості на мезоекономічному рівні, впливу

результатів фінансово-господарської діяльності та ризиків діяльності підприємств.

На першому етапі для визначення показника привабливості конкретного підприємства використовується метод розрахунку інтегрального показника. Інтегральна оцінка дає змогу поєднати в одному показнику багато різних за назвою, одиницями виміру, вагомістю та іншими характеристиками чинників. Це спрощує процедуру оцінки конкретної інвестиційної пропозиції. Для розв'язання цих завдань і забезпечення об'єктивної оцінки інвестиційної привабливості підприємств використовується послідовність визначення інтегрального показника, яка наведена на рисунку 1



Рисунок 1 – Послідовність розрахунку інтегрального показника

Аналіз діючих методик проведення фінансового аналізу з урахування Положень стандартів бухгалтерської та фінансової звітності дозволяють сформулювати п'ять груп показників, які використовуються для визначення інтегрального показника (таблиця 1).

Таблиця 1 – Показники визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства

Група показників	Назва показників
Перша група Оцінка майнового стану	- частка основних засобів в активах - коефіцієнт зносу основних засобів - коефіцієнт оновлення основних засобів
Друга група Оцінка ліквідності	- коефіцієнт покриття - коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості - коефіцієнт абсолютної ліквідності
Третя група Оцінка фінансової стійкості	- маневреність робочого капіталу - коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) - коефіцієнт фінансової стабільності - коефіцієнт фінансової стійкості
Четверта група Оцінка ділової активності	- фондвіддача - коефіцієнт оборотності оборотних коштів - період одного обороту обігових коштів (днів) - коефіцієнт оборотності запасів - період одного обороту запасів (днів) - коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості - період погашення дебіторської заборгованості (днів) - період погашення кредиторської заборгованості (днів)
П'ята група Оцінка рентабельності	- рентабельність капіталу (активів) - рентабельність власного капіталу - рентабельність реалізації - рентабельність реалізованої продукції - рентабельність окупності капіталу

Перша група (оцінка майнового стану) дозволяє з'ясувати джерела формування майна й оцінити, як воно використовується. Показники ліквідності та платоспроможності (друга група) характеризують можливість підприємства своєчасно та повною мірою провести розрахунки за своїми зобов'язаннями. Показники фінансової стійкості (третя група) дають можливість визначити запас фінансової міцності підприємства. Ділова активність підприємства (четверта група) виявляється у динаміці його розвитку, досягненню обраних цілей, розширення ринків збуту. Показники рентабельності (п'ята група)

характеризують економічну ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства.

Література:

1 Гоголь Г.П. Можливість та шляхи залучення інвестицій // Менеджмент і міжнародне підприємництво: Зб. Матер. Міжнародної науково-прикладної конференції, Львів, 2007. – с. 26.

2 Коробков Д.В. Фактори інвестиційної привабливості підприємства ті його цінних паперів // Бізнес Інформ, 2011. – № 1-2, 54-59 с.

3 Козик В.В., Бажанова А.І. Чинники інвестиційного процесу // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Випуск № 448. Проблеми економіки та управління. – Львів, 2012. – с.219-223.

4 Колосова А.Б. Ранжирування регіонів України за рівнем інвестиційної привабливості // Бізнес Інформ. – 2008. - №2 – с.40-41.

5 Мурашова О.Л. Деякі аспекти формування інвестиційної привабливості підприємства // Схід. – 2013. – №1 (51). – с.38-43.

6 Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. – К.: Лібра, 2012. – 472 с.

PHYSICAL CULTURE AND SPORT

Physical culture and sport: problems, researches, offers

Дмитро ДЩЕНКО

*старший викладач кафедри спеціальної
фізичної підготовки Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ*

Анна ІВОНІНА

*курсант факультету підготовки фахівців
органів досудового розслідування Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КОРУПЦІЇ У СПОРТІ

Злочини в спорті на сучасному етапі розвитку міжнародних спортивних відносин – явище досить поширене. Якщо звернутися до історії, то ще в минулому столітті їх масштаб не був настільки великий, про що важко говорити зараз, і це зумовлено низкою причин. Діяльність, пов'язана зі спортом, має на увазі витяг величезного прибутку і завдяки цьому є настільки привабливою для злочинців. Звернення до цієї проблеми зумовлене не стільки колосальним економічним збитком від злочинів у спортивній сфері, скільки тим, що масштаби корупції в зазначеній галузі викликають широкий суспільний резонанс і невблаганно ставлять під сумнів принцип «чесної гри» і, що важливо, підриває віру людей всього світу в те, що спорт – єдина сфера, яка не порушена цією проблемою. [1]

Спроби маніпуляцій спортивними результатами, у тому числі в організованому порядку і на міжнародному рівні, являють собою серйозну загрозу для цілісності спорту. Договірні матчі можуть підірвати довіру серед населення, якщо воно починає вважати спорт сферою, де маніпуляції дають значні фінансові вигоди для окремих осіб, а не сферою, де переважає «славна невизначеність» спорту». Корупція в спортивній сфері може проявлятися у махінаціях з будівництвом спортивних об'єктів (необґрунтоване завищення цін будівництва, розкрадання бюджетних або позабюджетних коштів у формі шахрайства), зловживання з боку чиновників і адміністративного персоналу

міжнародних спортивних організацій під час вибору міст для проведення Олімпійських ігор (підкуп організаторів конкурсів та інших виборних процедур у галузі спорту), підкуп спортсменів, спортивних суддів, тренерів, керівників команд та інших учасників чи організаторів спортивних змагань для надання потрібного впливу на їх результати (організація договірних матчів, маніпулювання результатами спортивної діяльності). Стосовно міжнародного спорту корупція означає порушення принципів чесної гри. [2]

Корупція – одна з головних проблем сучасного олімпійського руху. Особливо це стосується суддівських скандалів. З необ'єктивністю арбітрів стискалися ще стародавні греки, у яких такі випадки вважалися особистою образою. Суддями олімпійських змагань, як правило, призначалися громадяни Еллади, котрі славилися своєю чесністю. Однак навіть вони іноді впливали на підсумок турніру. Так, 67 року до н.е. рефері одноголосно проголосили героєм Ігор імператора Нерона. При цьому вони дискваліфікували всіх, хто не злякався коронованої особи й не відмовився від участі у змаганнях. Не бракує подібних випадків суддівської корумпованості й на Іграх сучасності. На Олімпіаді-1912 у Стокгольмі арбітри відверто допомагали господарям змагань. Особливо це помітно було під час борцівського турніру, коли найсильніших суперників вони одразу змушували боротися один проти одного й за рівного рахунку обом зараховували поразку. Чимало протестів тоді викликало і суддівство змагань тенісистів, вершників, веслувальників та фехтувальників.

На Іграх-2004 в Афінах чемпіоном зі спортивної гімнастики став американець Поль Хамм. Однак, за свідченнями фахівців, значно яскравіше й краще виступив кореєць Тає Єнг Янг. Коли ж ця «помилка» була встановлена – результат залишився незмінним. І ще випадок, що стався в Афінах також на гімнастичному турнірі. За виступ на перекладині судді надто занизили оцінку росіянину Олексію Немову. Вболівальники з цього приводу влаштували абстракцію, що тривала майже чверть години, поки сам Олексій їх не заспокоїв. Тож арбітри змушені були під цим тиском переглянути своє попереднє рішення і виставити гімнасту більш високу оцінку. Перше місце серед суддівських скандалів у зимових видах спорту посідає фігурне катання. Ще 1908 року на Іграх у Лондоні від необ'єктивності арбітрів у довільній програмі постраждав Микола Панін-Коломенкін з Росії. Хоча він був поза конкуренцією, проте олімпійським чемпіоном у цій дисципліні не став. А найграндіозніший скандал

спалахнув на Іграх-2002 у Солт-Лейк-Сіті. Там у парному катанні перемогли росіяни Олена Бережна й Антон Сіхарулідзе. Після цього раптом подала протест канадська делегація... І в результаті сталося так, що другий комплект золотих медалей було вручено їхньому дуету Джемі Сале і Давіду Пелетєє.

У Конвенції ООН проти корупції від 31.10.2003 міститься заклик до попередження, розслідування і кримінального переслідування за корупцію як у державному, так і в приватному секторі, а також до призупинення операцій (заморожування), арешту, конфіскації та повернення доходів від злочинів, визнаних Конвенцією (ст. 3). Конвенція забороняє підкуп національних публічних посадових осіб (ст. 15), а також іноземних публічних посадових осіб та посадових осіб публічних міжнародних організацій (ст. 16) і зобов'язує криміналізувати як кримінально карані такі діяння, як обіцянка, пропозиція або надання, особисто або через посередників, будь-якої неправомірної переваги для самої посадової особи чи іншої фізичної або юридичної особи, а також вимагання або прийняття, особисто або через посередників, будь-якої неправомірної переваги для самої посадової особи чи іншої фізичної або юридичної особи, щоб ця посадова особа вчинила будь-яку дію чи бездіяльність під час виконання своїх посадових обов'язків. Важливо відзначити, що Конвенція прямо вказує на те, що попередження і викорінення корупції – це обов'язок усіх держав і що для забезпечення ефективності своїх зусиль у цій галузі вони мають співпрацювати одна з одною за підтримки й участі окремих осіб і груп за межами державного сектору, таких як громадянське суспільство, неурядові організації та організації, що функціонують на базі громад. Історично цілями створення міжнародних спортивних організацій служили не будь-які завдання. [3]

В Україні існує 5 корупційних схем спорту:

Ленінська комуністична спілка молоді України в 2011 році отримала 190 000 гривень завдяки розробленій програмі патріотичного виховання «Юний захисник Вітчизни». Із цих коштів витратили 112 000 гривень на проживання та харчування комсомольців, але організація не змогла підтвердити реальні витрати;

Заслужений тренер України Костянтин Степанцов заволодів мільйоном гривень, який надали спортсменам для компенсації витрат на збори. Його визнали винним у підробці документів;

Приблизно 4 мільйони витратило держпідприємство «Палац Спорту» під час проведення спортивно-розважальних заходів приватними партнерами. Наразі боржники не виплатили компенсацію;

Зникло обладнання під реорганізації підприємства Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту на суму 200 000 гривень;

Міністерство сім'ї, молоді та спорту переплатило за будівництво спортмайданчиків 1,2 мільйона гривень. У ході розслідування виявилось, що будівельна група завищувала вартість і обсяг робіт у документах. [4]

Отже, лише співпраця держав дасть змогу побороти корупцію у сфері спорту. Співробітництво повинно бути засноване на взаємодопомозі, довірі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. URL: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_101/printl433920238957200
2. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173): прийнята 27 січня 1999 року у Страсбурзі; ратифікована Україною 18 жовтня 2006 року
3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, № 49.
4. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2016/08/5/601616/>

Владислав ШЕВЕРУН

*викладач кафедри
спеціального фізичного виховання
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Дмитро ДЩЕНКО

*старший викладач кафедри
спеціального фізичного виховання
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Кароліна РЕЗНІЧЕНКО

*курсант факультету підготовки
фахівців для органів досудового
розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

«ВПЛИВ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ. ПОНЯТТЯ ПРО АДАПТАЦІЮ»

Вступ: Фізична активність-певні зміни стану організму, на підвищення рівня розвиненості фізичних якостей та здібностей, шляхом фізичних навантажень. Основу тренуючого ефекту, його механізм визначає особливість усього живого – здібність до адаптації, розвитку завдяки пристосовуванню до зовнішніх впливів. Ця здібність є головною в життєздатності організмів. Є доцільним навести погляд відомого еволюціоніста Ж. Б. Ламарка, який писав: «У будь-якої живої істоти, що не досягла межі свого розвитку, більш часте і неослабне застосування якогось органу зміцнює поступово цей орган, розвиває його, збільшує та надає йому силу, співрозмірно з тривалістю самого вживання, в той час, як постійне незастосування органу непомітно ослаблює його, призводить до занепаду і врешті-решт – до зникнення».

Адаптація- це процес пристосування організму людини до змін у різних середовищах. Тобто, тренування слід розглядати як процес пристосування організму до функціональних навантажень. Таке пристосування призводить як до змін в окремих органах організму людини, так і якісних, змін у

функціональних системах організму. (Функціональна система- сукупність органів, що забезпечують певну функцію організму. Наприклад, серцево-судинна система виконує функцію кровообігу, центральна-нервова система – функцію регуляції діяльності всіх органів і тканин).

У науковій літературі виокремлюють два типи адаптації – термінову(швидкоплинну), та довготермінову (стабільну). Термінова адаптація – пристосувальні зміни, що безперервно протікають у відповідь на умови зовнішнього середовища (тренування, які безперервно змінюються. Прикладом термінової адаптації можуть бути реакції організму на одноразове виконання фізичної вправи певної інтенсивності та тривалості. Наприклад, під час подолання певної дистанції (крос) підвищується частота серцевих скорочень, показники артеріального тиску. Слід зазначити той факт, що у стані спокою до органів черевної порожнини надходить 24% обсягу крові, а до м'язів – 21%, то під час максимального фізичного навантаження (за інтенсивністю) ці показники становлять 1% та 88%. Термінові адаптаційні реакції зумовлені, величиною подразника (навантаження) і станом тренуваності особи. Так, на стандартне дозоване навантаження реакції організму не тренуваної людини будуть більш вираженими, ніж у людини, яка постійно займається фізичними навантаженнями. Слід зазначити про виникнення термінових адаптаційних реакцій ні в якому разі не призводить до стійких змін у стані функціональних систем організму(повертається у початковий, доробочий стан. Довготермінова адаптація (стійка) – це пристосувальні зміни, пов'язані з підвищенням фізіологічних можливостей систем організму, які (виникають під впливом подразників, що повторюються достатньо часто). Слід сказати, що довготермінова адаптація виникає лише у випадку достатньої тривалості та інтенсивності тренуючих впливів і застосуванню їх із певною періодичністю. При цьому, чим нижчий рівень фізичної підготовленості людини, тим простіше викликати позитивні зміни в організмі, для цього не потрібні великі обсяги тренувань, інтенсивність може бути помірною, але регулярність є обов'язковою умовою. Для тренуваної людини слід збільшувати інтенсивність та обсяг фізичних навантажень, для удосконалення бажаного результату, та підтримання організму ще в кращому стані. Приклад: дослідження в галузі фізичного виховання свідчать про те, що особи, які раніше не займались спортом, у них підвищується рівень загальної витривалості відбувається при виконанні вправ з

бігу та плавання при ЧСС у діапазоні від 100 до 150 уд./хв., спортсменам-розрядникам для цього потрібно виконувати роботу на пульсі 120-180 уд./хв., а у висококваліфікованих спортсменів цей діапазон повинен становити 160-190 уд/хв. Зберегти досягнутий рівень довготермінової адаптації можливо завдяки постійному використанню підтримуючих навантажень. За умов припинення тренування або різкого зниження навантажень, зміни в організмі зникають дуже швидко. Якщо припинити заняття спортом прилизно на 2 місяця то це може призвести до помітного зниження показників сили вже через 1,5-2 тижні, а через 2-3 місяці-набудуть значення початкових.

Висновки: Під впливом регулярних фізичних вправ зміцнюється та удосконалюється серцево-судинна система. При виконанні однакових навантажень, тренувана людина поглинає менше кисню в організм, ніж нетренована, що свідчить про економне використання ресурсів організму. Важливо відзначити про вдосконалення, що відбуваються в діяльності центральної нервової системи). Однією з відзнак тренуваності цієї системи є підвищена здібність нервових клітин витримувати надзвичайне напруження у своїй діяльності. Без цієї здібності центральної нервової системи неможливо уявити вдосконалення таких фізичних якостей як швидкість, сила і витривалість організму в цілому. Перш за все – це зміни у м'язах: підвищується тонус і маса, стають більш еластичними. Так, у людини, яка не займається фізичними вправами, мускулатура складає 35-40 % маси тіла, а у тренуваної людини – до 50 %. Під час м'язової роботи збільшується кількість капілярів, що створює кращі умови для кровопостачання і, відповідно, живлення м'язів. Крім цього, підвищується кількість цінних енергетичних речовин у м'язовій тканині.

Список використаної літератури:

Теорія та методика фізичного виховання. 2009. № 4

Навчальний посібник В. А. ДІДКОВСЬКИЙ, В. В. БОНДАРЕНКО, О. В. КУЗЕНКОВ ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ Київ 2019

ВПЛИВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ
Курінна В.В., Копаєва Т.В.

The study of physical work capacity in athletes.

К.фарм.н. Фаворитов В.Н., Черняева О.Н.

Запорожский национальный университет, Украина

ЭКСПРЕСС-КОНТРОЛЬ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ ВОЛЕЙБОЛИСТОК В ПОДГОТОВИТЕЛЬНОМ ПЕРИОДЕ.

В волейболе уровень функционального состояния, степень его реализации и поддержания на соответствующих величинах существенно зависит от таких показателей, как аэробные и анаэробные возможности организма [1,2]. Так, прыжки, ускорения требуют достаточного развития анаэробных механизмов энергообеспечения мышц деятельности, а достаточно высокая продолжительность игры требует повышенной аэробной производительности организма волейболисток. В связи с этим очевидно, что тренировочные занятия волейболисток, особенно в подготовительном периоде, должны быть направлены на существенное повышение как аэробной, так и анаэробной емкости организма спортсменов [3,4].

Важен при этом постоянный контроль за динамикой изменения и развития общей системы энергообеспечения мышечной деятельности [5,6]. В этом случае возможно применение соответствующих корректирующих мероприятий в программе тренировочных занятий, целью которых является достижение спортсменами наиболее оптимального уровня функционального состояния. Выше изложенное послужило предпосылками проведения настоящего исследования.

Цель исследования заключалась в изучении динамики функциональной подготовленности волейболисток средней квалификации в подготовительном периоде.

Организация исследований. В исследованиях приняли участие 27 спортсменок в возрасте 16-18 лет команды по волейболу «ОДЮСШ-ЗНУ-ЗТМК» г. Запорожье (высшая лига Чемпионата Украины).

В соответствии с поставленной целью нами было проведено тестирование общего уровня функциональной подготовленности (УФП, баллы) спортсменок в

начале, середине и конце подготовительного периода с помощью компьютерной программы «ШВСМ».

Для оценки общего уровня функциональной подготовленности (УФП, баллы) с помощью компьютерной программы «ШВСМ» определялись: абсолютные и относительные величины общей физической работоспособности PWC_{170} , кгм/мин и PWC_{170} , кгм/мин/кг), максимального потребления кислорода (аМПК, л/мин и оМПК, мл/мин/кг), величины алактатной и лактатной мощности (АЛАКм, вт/кг и ЛАКм, вт) и емкости (АЛАКе, % и ЛАКе, %), порога анаэробного обмена (ПАНО, %) и частоты сердечных сокращений на уровне ПАНО (уд/мин), общей метаболической емкости (ОМЕ, у. е.), резервных возможностей системы энергообеспечения мышечной деятельности (РВ, у. е.), а также уровни скоростной (СВ, баллы), скоростно-силовой (ССВ, баллы) и общей (ОВ, баллы) выносливости.

Все полученные в ходе исследования экспериментальные материалы были обработаны с использованием статистического пакета Microsoft Excel.

В начале подготовительного периода величины практически всех показателей функциональной подготовленности соответствовали средним значениям этих параметров для спортсменок этого возраста. Этот вывод был сделан на основе соответствующих шкал, разработанных авторами программы "ШВСМ" с учетом литературных данных [6, 7].

Повторное обследование группы волейболисток было проведено нами в середине подготовительного периода. На этом этапе исследования для обследованных гандболисток была характерна явно выраженная положительная динамика уровня функциональной подготовленности их организма и ее отдельных составляющих.

Прежде всего, необходимо отметить, что уже через месяц интенсивных тренировочных занятий у спортсменок наблюдалось достоверное улучшение практически всех функциональных параметров, использованных в исследовании.

Обращает на себя внимание тот факт, что для большинства отмеченных показателей регистрировались практически одинаковые величины прироста, что косвенным образом может свидетельствовать о гармоничности тренировочных занятий волейболисток в процессе их подготовки к сезону.

Завершающим этапом настоящего исследования была оценка уровня функциональной подготовленности организма спортсменок в конце подготовительного периода.

Спортсмены, занимавшиеся по индивидуальной программе по своим показателям функциональной подготовленности в конце эксперимента сравнивались с основной группой.

В конце подготовительного периода среди спортсменок преобладали представители с уровнем функциональной подготовленности "выше среднего" и высокий (83,6%), повысилось число спортсменов с уровнем функциональной подготовленности "высокий" и уже не наблюдалось спортсменов, уровень функциональной подготовленности которых соответствует категории "ниже среднего".

Выводы. В целом приведенные данные позволили констатировать, что программа подготовки предложенная волейболисткам в подготовительном периоде способствовала оптимизации их функциональной подготовленности, гармоничному развитию всех ее компонентов, своевременному выходу спортсменок на наиболее оптимальный уровень спортивной формы. Кроме этого, экспериментальные материалы позволили констатировать достаточную информативность использованной в работе программы "ШВСМ" и возможность ее практического использования при проведении обследований спортсменов с целью контроля функциональной подготовленности и корректировки учебно-тренировочного процесса.

Дальнейшие исследования планируется проводить с целью изучения особенностей динамики подготовленности волейболисток средней квалификации в другие периоды годового цикла подготовки.

Литература:

1. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения : учеб. для студ. вузов физ. воспитания и спорта / Владимир Николаевич Платонов. - К. : Олимпийская литература, 2004. - 808 с.
2. Бальсевич В. К. Новые теоретические подходы к изучению возможностей человека в спорте высших достижений / В. К.

- Бальсевич, М. П. Шестаков // Теория и практика физической культуры. - 2008. - № 5. - С. 57-72.
3. Маликов Н.В. Экспериментальное обоснование новых методических подходов к оценке функционального состояния спортсменов высокой квалификации / Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. праць - Харків : ХДАДМ (ХХПІ), - 2002. - № 2. - С. 89-94.
 4. Платонов В.Н. Моделирование подготовки волейболистов / В.Н. Платонов. - К.: Здоровье, 1998. - 212 с.
 5. Денисенко Ю.П. Механизмы срочной адаптации спортсменов к воздействию физических нагрузок / Ю.П. Денисенко // Теория й практика физической культуры - 2005. - № 3. - С. 14-13.
 6. Ельчанинова С. А. Управление аэробной тренировкой с помощью индивидуализированных физических нагрузок / С. А. Ельчанинова, Б. Я. Варшавский, П. И. Ладанов // Физиология человека. - 2005. - Т. 31, № 2. - С. 131-135.
 7. Изаак С.И. Мониторинг физического развития и физической подготовленности: теория и практика: Монография / С.И. Изаак. — М.: Советский спорт, 2005. - 96 с.

PHILOLOGICAL SCIENCES

Methods of teaching language and literature

Бударіна Я.В., Степанишина Т.Є

Приазовський державний технічний університет

МОДЕЛІ ОНЛАЙН НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Бурхливе зростання інформаційних технологій призвело до не менш бурхливого розширення сфери дистанційної освіти, що кардинально змінилась за останні роки. Загальновизнано, що дистанційне вивчення мови є набагато складнішим завданням, ніж дистанційне освоєння теоретичних навчальних курсів. Можна виділити два протилежні напрямки розвитку дистанційного навчання іноземним мовам, зокрема української мови як іноземної (УЯК).

Дистанційна навчання (далі - ДН) включає технологічну, змістовну та організаційну складові.

Технологічна складова заснована на матеріально-технічній базі: апаратні засоби, програмне забезпечення, технічна підтримка, супровід програмного забезпечення, оновлення системи і змісту.

Змістовна складова являє собою структурований навчальний контент, в якому передбачені інваріантні компоненти певного типу електронних навчальних ресурсів: курси ДН, електронні підручники, спеціалізовані сайти, портали, і його методичну підтримку.

Організаційна складова передбачає організацію і проведення навчального процесу з використанням різних моделей ДН. Ці складові дозволяють створити єдиний інформаційно-освітній простір, що включає навчальний процес, його інформаційне забезпечення, управління цим процесом.

Організаційна складова ДН реалізується по-різному в залежності від моделі ДО.

Модель 1. "Мережеве навчання" представлена в двох видах: у вигляді автономного курсу або курсів ДН, програмне забезпечення яких розміщено в мережі Інтернет, і у вигляді віртуального центру / університету / аудиторії.

Автономні курси ДН призначені для оволодіння окремим навчальним предметом або аспектом (фонетикою, лексикою, граматиною, стилістикою) або для формування певних навичок і вмінь.

Для повноцінного функціонування віртуального центру університету повинно бути створене добре структуроване інформаційно-освітнє середовище, в якому містяться всі наявні в даному університеті курси ДН, передбачені навчальним планом або програмою навчання.

Займаючись по цій моделі ДН, учні навчаються в умовах взаємодії, співпраці, а викладач, поєднуючи різні функції, стає координатором усього навчального процесу.

У кожному виді цієї моделі ДН важливим компонентом є адміністративний блок (реєстрація користувачів, моніторинг навчання).

На думку ряду дослідників, ця модель ДН може повністю замінити очну форму навчання і бути достатньою для отримання якісної освіти.

Модель 2. "Інтегроване / комбіноване навчання" являє собою поєднання дистанційної та очної контактної форми навчання, тобто коли в очному навчальному процесі використовуються навчальні матеріали, створені на базі інтернет-технологій.

Дана модель ДО дозволяє створити інформаційно-предметне середовище з різних аспектів дисципліни УЯК (за різними напрямками профільного навчання), індивідуалізувати процес навчання, дає можливість гнучкіше і раціональніше використовувати аудиторний час, організовувати нові форми індивідуальної і групової роботи серед іноземних учнів.

Така модель, як показує накопичена практика, найпоширеніша і, на думку ряду дослідників, найбільш перспективна.

Модель 3 "Розподілений клас". Будується на організації навчального процесу в режимі реального часу (online) або відстроченого доступу на базі відеоконференцій, інтерактивного телебачення або спеціально створеної програми в форумі. Переважно ця модель передбачає використання технології інтерактивного телебачення, коли заняття ведеться з учнями очного відділення одночасно з "віддаленими" студентами за допомогою інтерактивних телекомунікацій, або проведення відеоконференцій.

Таким чином, зростаюче сьогодні в геометричній прогресії різноманіття форм, моделей і технологій дистанційного навчання надає учням величезний спектр варіантів дистанційного отримання знань і дозволяє вибрати найбільш комфортну для кожного конкретного індивідуума конфігурацію навчального середовища.

Література:

1. І Ф. Албегова // Дистанційне і віртуальне навчання. - 2009. - № 8. - С. 49-53. 2. Богомолов А. Н. Віртуальне середовище навчання російської мови як іноземної: лінгвокультурологічний аспект. Монографія. М.: МАКС Пресс, 2008. 320 с.

2. Туркевич О. Методика викладання української мови як іноземної: розвиток науки і становлення терміна // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. Вип 4. Львів, 2009. С. 137 – 144.

3. Бей Л. Проблеми викладання української мови різним категоріям іноземних студентів / Бей Л. Б., Тростинська О. М. // Преподавание языков в высших учебных заведениях образования на современном этапе. Межпредметные связи. Научные исследования. Опыт. Поиски, № 12. Харків: ХНУ. с. 42 – 49 // <http://wwwcenter.univer.kharkov.ua/vestnik/full/7.pdf>

4. Щерба Л. В. Про трояку аспекті мовних явищ і про експеримент у мовознавстві // Мовна система і мовна діяльність. - М., 1974. - С. 24 - 39.

5. Щукін О. М. Методика викладання російської мови як іноземної: навч. посібник для вузів. М.: Вища школа, 2003. 334 с.

Rhetoric and stylistics

Ст. преподаватель Русских И. В.

Днепропетровский государственный университет внутренних дел

РОМАН ТОБАЙАСА СМОЛЛЕТА «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ФЕРДИНАНДА, ГРАФА ФАТОМА». ХАРАКТЕР И СУДЬБА ГЕРОЯ

Несмотря на то, что житейские истории персонажей Смоллета, начиная с «Родрика Рэндома» (1748), имеют общие черты (они, как правило, молоды, неблагоприятные обстоятельства выталкивают их из семейной среды), Фердинанд Фатом – герой особый. И хотя мир, его взрастивший, жесток и уподоблен хаосу, реальность, с которой Фатому суждено столкнуться с младенческих лет, враждебна и непредсказуема.

Годы, на которые приходится детство Фердинанда, оказываются наиболее драматичными в Европе. Континент сотрясают войны, бесконечные сражения, гибель мирных людей, нарастание тревоги, что во многом определяет его натуру, характер, судьбу. У матери-маркитантки, скитающейся по дорогам войны, появится дитя, которое никогда не будет знать отца. «Свидетельница десяти решающих, победоносных боев», с сыном и своим нехитрым скарбом она движется из лагеря в лагерь, и это, по ее мнению, является «самой лучшей, совершенной школой жизни» [4, р. 55]. Юный Фатом станет свидетелем *австрийской компании против турков* (1716-1718), ее ключевых битв – *Петроварадинского сражения* (1716), *осады под Темешваром* и *Белградом* (1717), где в девятилетнем возрасте лишится матери и приемного отца, найдет покровителя в лице полковника графа Мелвила, поневоле станет участником *войны за польское наследство* (1733-1735), находясь в гарнизонах Хальбронна, Филипсбурга, Келя [4, р. 120, 122]. Осведомленный о «превосходстве французских инженеров, силе их артиллерии», опасаясь за собственную жизнь, связанную с «неудобствами, опасностями, тревогой» («a life of inconvenience, danger and alarm»), в 20 лет он дезертирует, перебравшись из австрийской армии к французам, там испытает «собственную отвагу», будет вовлечен в утомительные марши и контрмарши (affair of Hallch), не избежит ранения [4, р. 122, 127, 117]. Взросление Фердинанда приходится на годы непрерывающихся военных кампаний между европейскими странами, которые закончатся заключением перемирий (Утрехтский, Пожаревацкий договоры, 1713, 1718) [4, р. 50, 59, 54]. Гражданин мира, Фердинанд Фатом движется по полям войны, прежде чем попасть в Англию, путешествует по

центральной и восточной Европе, останавливается во многих городах (*Прага, Пресбург, Вена, Филипсбург, Шалон-на Марне, Париж, Булонь, Дил, Кентербери, Рочестер, Грейвсэнд, Лондон, Бристоль*) и странах (*Голландия, Фландрия – Бельгия, Богемия – Чехия, Франция, Англия*).

Избирая социальный фон Европы и образ разъедающей человеческие отношения войны в качестве декораций к событиям в романе, автор-рассказчик сближает имморализм юного героя и героев большой Истории. Отношение к войне Фердинанда Фатома совпадает с позицией биографического автора. Сам Смоллет расценивал войну как ненужную, грязную кампанию по расширению национальных владений и усилению власти [6, p. 532]. «Разбирая» модель истории, где нет героев, повествователь много говорит о контексте эпохи, называет знаменитые сражения (*'the flame of war broke out betwixt the houses of Ottoman and Austria; '... a rapture between the emperor and the French king'; 'the celebrated battle of Belgrade'*), вспоминает полководцев (*Евгений Савойский, герцог Мальборо*), дает исторические справки (*'... that famous victory, which, with sixty thousand men, the imperial general obtained over an army of one hundred and fifty thousand Turks; '...the whole siege, which lasted about six weeks after the trenches were opened'*), расставляет в пространстве романа географические маркеры (*Temiswaer, 'The French troops invested fort Kehl, situated on the Rhine; 'the affair of Hallch'*), описывает решающие исход битвы события [4, p. 51-53, 119, 122-123, 127].

В романе очевидны аллюзии на историю Англии, и это не случайно. Спустя год после «Фердинанда Фатома» Смоллетт опубликует свое сочинение «Истории Германии, Франции и Италии» (1754), в 1755 г. начнет работать над «Полной историей Англии», в 1760 г. – над ее продолжением. Из свидетельств разных персонажей, протагониста, его знакомых, повествователя, как из фрагментов мозаики складывается многосоставный образ Англии, которая, как маркитантка, беззастенчиво и энергично борется за мировое господство. На фоне множества стран, чьи границы пересекает Фердинанд Фатом (Голландия, Бельгия, Чехия, Франция, Англия), именно Англия, ассоциируемая с понятиями свободы, роскоши, богатства (о них Фердинанду поведала мать), становится тем пространством, куда стремится герой, представляя себя «одним из завоевателей острова» [4, p. 181]. Автор-рассказчик подробно опишет особенности характера и образа жизни англичан как нацию обособленную, не чуждую пренебрежения даже к собственным соседям.

Роман распадается на два тома. В первом читатель знакомится с предысторией Фердинанда Фатома, во втором – рассказывается о его жизни в Англии. Любопытно, что, увидев много стран, городов, Фердинанд все же обоснуется в Лондоне.

Социальный «хамелеон», он органичен столице, тому «огромному маскараду, где хитрец может надевать тысячи масок, не боясь разоблачения» [4, р. 200]. Сюжетика проделок протагониста укладывается в несколько блоков. Исследователи уподобляют путь героя по дороге жизни перевернутой букве «W» [2, р. 97]. Начало становления карьеры Фатома связано с моментом его появления в семье венгерского дворянина, полковника графа Мелвила в Пресбурге, где он представлен семье не только как сын человека, которому отец Ренальдо «обязан жизнью», но и как двенадцатилетний «юноша, заслуживающий особой протекции и уважения в силу своих достоинств» [4, р. 59]. И хотя к моменту исполнения восемнадцати лет Фердинанд успешно втирается в доверие к Мелвилам, их друзьям, учителю, слугам, он унижен тем, что в семье графа вынужден довольствоваться лишь «срединным положением между родственниками и любимой челядью» («a middle place between the rank of a relation, and favoured domestic») [4, р. 59]. Тщеславный и амбициозный, Фатом мстит за добро, поскольку зависти в нем больше, чем благодарности.

«Воин зла», он движется из Пресбурга в Вену (где получает образование вместе с Ренальдо), находится в австрийской армии, отягощенный военной службой, дезертирует, отправляется в Париж, а затем в Англию. Воспринимая мир как холодный и недобрый, чуждый благородства, великодушия, сочувствия, испытывая низменные страсти, не желая мириться с уделом, выпавшем ему при рождении, Фатом жаждет высокого статуса, который, не сумев получить законным образом (стать зятем своего покровителя), сам себе присвоит. «Гоббсовский человек-волк, он живет, изворачиваясь, в обстановке сменяющихся гостиниц, постоялых дворов и тюрем» [1, р. 70].

Его путь лишен трагических испытаний, обстоятельства складываются благоприятно. Позаимствовав титул графа, Фердинанд меняет национальность (переберётся к французам в статусе джентльмена, сбежавшего из австрийской армии), сословное происхождение (выдает себя за высокородного молодого человека, влиятельного аристократа из Германии, вынужденного путешествовать инкогнито) [4, р. 126, 190]. Направление его злодеяний определяется окружением, в котором он находится. Фатом вовлечен в гоббсовскую «войну всех против всех», чаще оказывается в ситуации, когда должен предать или быть преданным [2, р. 96]. Расчетливый и рациональный, он наживается на ограблении и обмане (похищает драгоценности Ренальдо, дона Диего), как хищник «охотится» на жертву, старается вызвать ее полную подчиненность. Талантливый лицедей, умеющий нравиться женщинам и владеющий искусством убеждения, он покорит сердца многих представительниц слабого пола

(Тереза, Вильгельмина и ее мать, дочь лендлорда в Париже, Элинор, Селинда, жена священника).

В Англии, которую считает родиной, Фатом достигает высот карьеры, позиционируя себя как джентльмена, коносьера, ученого, врача. Однако пребывание на земле предков дважды завершается для Фердинанда тюремным заключением (гл. 39-41, гл. 56). По мнению Р. Полсона, «Фатом часто бывает обманут»: женой ювелира Рэчкали, сэром Стэнтэром Стайлзом и Джайлзом, Трэпвеллом, Морисом, юристом, и наконец, доктором Баффлом [3, р. 99]. Его новая попытка возвышения в обществе осуществится после счастливого случая, спасения юным графом Мелвиллом. Легковесные проделки Фердинанда Фатома во втором томе романа замещаются не столько интригами, сколько непростительными поступками: он решается на кражу, «лишенный принципов и гуманности», жаждет заполучить его возлюбленную Ренальдо, «одержать победу над добродетельной душой» [5, р. 94]. «Если воспринимать мир как Эдем, то Ренальдо – это аллюзия на Адама, Монимия – на Еву, а Фатом – змий в раю» [2, р. 104].

Литература:

1. Bruce D. *Radical Doctor Smollett* / D. Bruce. – London : Victor Gollancz LTD, 1964. – 250 p.
2. Goldberg M. A. *Smollett and the Scottish School. Studies in Eighteenth-Century Thought* / M. A. Goldberg. – Albuquerque : University of New Mexico Press, 1959. – 191 p.
3. Preston Th. R. *Not in Timon's Manner. Feeling, Misanthropy, and Satire in Eighteenth-Century England* / Th. R. Preston // *Studies in Humanities, 9, Literature*. – Alabama: The University of Alabama Press, 1975. – P. 69–120.
4. Smollett T. G. *The Adventures of Ferdinand Count Fathom. Edited with an introduction and notes by Paul-Gabriel Bouce* / T. Smollett. – London : Penguin books, 1990. – 512 p.
5. Spector R. D. *Tobias George Smollett* / R. D. Spector. – N.Y.: Long Island University. Twayne Publishers, Inc., 1968. – 175 p.
6. Squibbs R. *Tobias Smollett's 'Ferdinand Count Fathom': The Purpose of Picaresque* / R. Squibbs // *Eighteenth-Century Fiction, 30(4)*. – 2018. – P. 519-537.

PUBLIC ADMINISTRATION

Усаченко Олександр Олександрович,

к.держ.упр., науковий співробітник Науково-організаційного відділу Військової частини А4444

СИСТЕМА ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОБОРОННОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

В систему показників, за якими можна судити про параметри військового бюджету, входять: розмір і динаміка військових витрат в цілому; питома вага і динаміка військових витрат на душу населення (або одного військовослужбовця); частка витрат військового бюджету в ВВП і державному бюджеті; структура військових витрат за функціональною, відомчою і військово-економічними ознаками.

З проведеного вище аналізу випливає висновок, що система фінансування інноваційної діяльності оборонної промисловості потребує вдосконалення. Висловимо з цього приводу ряд теоретичних і методичних положень.

По-перше, з метою успішного фінансування інновацій в оборонній промисловості необхідно поліпшення використання військово-бюджетного механізму. Він являє собою сукупність форм і методів організації та реалізації військово-бюджетних відносин, органів управління ними в процесі фінансового забезпечення військово-економічних потреб військової безпеки держави. Соціально-економічну основу військово-бюджетного механізму становлять військово-бюджетні відносини, а їх матеріальною базою є фонди централізованих державних грошових ресурсів. Реалізація військово-бюджетних відносин повинна здійснюватися більш ефективно в формі бюджетного фінансового стимулювання, фінансово-економічних санкцій, бюджетного фінансового контролю, бухгалтерського обліку, звітності та аналізу фінансово-економічної діяльності [1].

По-друге, необхідно посилити державну підтримку фундаментальних і найбільших прикладних досліджень і розробок. Що виділяються нині на науку коштів явно недостатньо, вони не відповідають сформованим в світовій практиці пропорціям. Істотна роль в державному фінансуванні повинна належати

інноваційним фондам, які покликані виділяти кошти на розробки, пов'язані зі значним ризиком і засновані на високих технологіях [2].

По-третє, підприємства і організації, фонди яких були і залишаться найближчим часом основним джерелом фінансування нововведень, повинні скористатися монополією на нові ідеї, винаходи, ноу-хау, втілені в знаряддях і предметах праці, щоб окупити витрати і отримати прибуток. Формою практичної реалізації цієї монополії могло б стати включення в собівартість і ціну науково-технічної продукції суми зносу нематеріальних активів (патентів, комп'ютерних програм, ноу-хау та тощо).

По-четверте, з огляду на зростаючу роль банківського кредиту було б істотно розширити спектр банківських послуг, розвивати і вдосконалювати такі види кредитування, як лізинг, проектне фінансування, висновок ф'ючерсних угод із продажу результатів НДДКР та тощо.

І, нарешті, найважливішим питанням вдосконалення виробництва (створення) інноваційної оборонної продукції є залучення інвестицій в оборонної промисловості, підвищення його інвестиційної привабливості. Тут бачиться рішення двох проблем. Перша - не допускати на підприємствах (організаціях) оборонної промисловості такій ситуації, коли інвестори створюють на них бізнес-системи на шкоду основному (профільного) військовому виробництву. Друга - в якості оптимального інструменту вирішення питання залучення довгострокових інвестицій міг би використовуватися спеціальний державний облігаційну позику. Кошти інвесторів, що надходять від покупки державних облігацій, направляються цільовим чином на здійснення внутрішнього реформування, реалізацію інших високоефективних проектів оборонних підприємств, розроблених в рамках стратегії розвитку, під заставу їхнього майна та інших активів на поворотній основі. Державний облігаційний займ, крім інших, може залучити таких великих інвесторів, як пенсійні та пайові фонди, сфера діяльності яких законодавчо обмежена.

Такі наші засадничі погляди на проблему фінансового забезпечення виробництва інноваційної оборонної продукції [3]. У вирішенні цього та інших питань подальшого інноваційного розвитку оборонної промисловості провідна роль належить державі, його всілякої соціально-економічну підтримку.

Економічне стимулювання створення нових видів ОВТ є елементом державної підтримки інновацій в оборонної промисловості. Посилення

регулюючого впливу з боку держави на інноваційні процеси в оборонній промисловості обумовлені, на наш погляд, двома основними обставинами. По-перше, недостатньо високим рівнем техніко-технологічним і фінансово-економічним станом підприємств оборонної промисловості. По-друге, збільшеними потребами Збройні Сили в придбанні інноваційної військової продукції.

Як перспективний напрям роботи в найближчому майбутньому розглядається і ринок модернізації озброєнь. Зрозуміло, це в першу чергу відноситься до озброєння і військової техніки, створеним Радянським Союзом. Технологічні секрети виробництва цієї зброї залишилися в основному українській оборонній промисловості.

Література

1. Закон України "Про основи національної безпеки України" // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2003. — № 39. — Ст. 7 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964/15>

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 19/р "Про схвалення Концепції Державної цільової програми реформування та розвитку оборонно/промислового на період до 2020 року" [Електронний ресурс]. — Режим доступу/ пу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/19/2016/p#n9>

3. Офіційний сайт Комітету Верховної Ради України з питань бюджету [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.budget.rada.gov.ua/>

Родченко Лариса Михайлівна,

д.держ.упр., професор, молодший науковий співробітник науково-дослідницького відділу проблем інформаційно-психологічного протидіювання Військового інституту КНУ імені Тараса Шевченка

АНАЛІЗ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ У РОЗРОБЛЕННІ ШЛЯХІВ УПРОВАДЖЕННЯ РЕФОРМ З ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

В Україні децентралізація влади є однією із головних реформ, визначених Стратегією сталого розвитку «Україна - 2020». Метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування. Стратегічними цілями децентралізації є ефективна система влади, високий рівень спроможності регіонів, висока якість послуг, а її кінцевою метою є створення безпечного та комфортного середовища для життя людей в Україні шляхом побудови ефективної системи влади [1, с. 9].

В Україні, починаючи з 2014 р., коли було схвалено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та низку інших актів законодавства, відбувається активний процес децентралізації влади та формування спроможних територіальних громад, а тому осмислення європейського досвіду політики децентралізації публічної влади має важливе науково-практичне значення [2]. Європейський досвід свідчить про те, що децентралізація влади є одним із ефективних інструментів модернізації системи публічної влади, успішне здійснення якої створює необхідні організаційно-правові передумови для подальшого розвитку демократизації владних відносин. Процеси децентралізації публічної влади в тому чи іншому варіанті реалізовано у переважній більшості розвинутих демократичних країн світу, у тому числі в країнах Європейського Союзу. Завдяки децентралізації ефективність публічної влади загалом у багатьох демократичних державах була піднята на якісно новий

рівень. Реформи, спрямовані на децентралізацію та сприяння локальній автономії, поширилися Європою на початку 1980-х рр.

Децентралізація як концепція, зважаючи на історію країн, особливості законодавства, їх географічні, історичні, національні та релігійні особливості, рівні розвитку, культури та підходи до державного управління набуває різних форм. Однак, незважаючи на існування різних моделей місцевого самоврядування та наявність національних особливостей у розподілі повноважень між місцевою та центральною владою, існують спільні ознаки, що характеризують процеси децентралізації в країнах ЄС [1]. У сучасних умовах виділяють п'ять основних характеристик, що притаманні децентралізації в європейських країнах: демократизація шляхом розвитку місцевої та регіональної автономії; максимально ефективно вирішення місцевих проблем; свобода через місцеву та регіональну автономію; забезпечення культурної, мовленої та етнічної різноманітності; економічна конкуренція між місцевими та регіональними рівнями [3].

Досвід країн Європейського Союзу свідчить про значущість децентралізації для тих держав, які перебувають у стадії глибинних змін у системі регулювання суспільних відносин. Для країн перехідного періоду децентралізація є дієвим способом зміни суттєвих характеристик суспільства і має значний потенціал та перспективи для місцевого розвитку.

Для України є надзвичайно важливим досвід децентралізації в таких країнах як Франція та Польща, оскільки в них реформи з децентралізації публічної влади були найбільш результативними. Франція має найбільш довгий, послідовний та найбільш ефективний досвід децентралізації. Зазначимо, що Франція протягом XVII - XVIII ст. була дуже централізованою країною. Французькі реформи підтверджують, що центральна адміністрація має залишати за собою тільки ті функції, що мають загальнонаціональний характер, або ті, що, згідно із законодавством, не можуть бути делеговані на місця. Потреба у децентралізації влади в Польщі виникла у зв'язку з масштабними процесами лібералізації та реалізації ринкових реформ, а її метою було максимальне забезпечення самостійного функціонування кожного регіону, створення більш ефективних і прозорих політичних інститутів, посилення інститутів громадянського суспільства. Реформа у Польщі проходила кількома етапами. Як наслідок, у країні змінився розподіл повноважень між центральними і місцевими

органами влади. У процесі реформи була скорочена також кількість державних службовців, що позитивно вплинуло на зменшення бюджетних витрат на управління. Крім того, було реформовано механізм перерозподілу податкових надходжень між державним та місцевими бюджетами. Після проведення реформи у місцевих бюджетах зосереджено близько 40 % прибуткових податків, майже 7 % доходів від корпоративних податків і 100 % податків на нерухомість. У процесі проведення децентралізації у Польщі за основу було обрано співпрацю регіонів, що включало створення вільних економічних зон і надання допомоги одного регіону іншому в умовах профіциту і дефіциту бюджету [3]. Результатом проведення децентралізації стало чітке розмежування функцій та повноважень між державною та місцевою владою. Заходи, що були здійснені урядом Польщі у напрямку децентралізації, сприяли зростанню державних інвестицій, розвитку малого бізнесу та громадянського суспільства на рівні адміністративно-територіальних одиниць, що, у свою чергу, позитивно вплинуло на умови життя для членів територіальних громад і призвело до їх суттєвого поліпшення. Проведення децентралізації влади у Польщі мало значний позитивний вплив не тільки на розвиток місцевих спільнот, але й країни в цілому. Польща нині є однією із найбільш інвестиційно привабливих країн серед інших країн Східної Європи.

Література:

1. Децентралізація влади в Україні: оцінювання результатів формування та розвитку самодостатніх громад: монографія / за заг. та наук. ред. С.М. Серьогіна, І. А. Чикаренко. - Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2019. - 292 с.
2. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05 лютого 2015 р. № 157. - Режим доступу: www.minregionbud.gov.ua.
3. Зарубіжний досвід проведення децентралізаційних реформ. - Режим доступу: <http://kyiv.fpsu.org.ua/index.php/sotsialnyi-dialoh/uhody-pro-spivpratsiu/240-zarubizhnij-dosvid-provedennya-detsentralizatsijnikh-reform>.

Родченко Ігор Юрійович,

*к.держ.упр., доцент кафедри менеджменту Донбаської державної
машинобудівної академії*

ВПРОВАДЖЕННЯ ЄДИНИХ СТАНДАРТІВ В СФЕРІ МИТНОЇ СПРАВИ З УРАХУВАННЯМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

Тариф як інструмент регулювання впливає, перш за все, на витрати виробництва і торговельний прибуток, завдяки чому забезпечується можливість прямого та опосередкованого втручання держави у сферу підприємництва і приватних економічних інтересів з метою корегування напрямів зовнішньоторговельної діяльності підприємств [1]. Комплекс заходів, який спрямований на формування митного тарифу, застосування інших видів мита та податків у зовнішньоекономічній діяльності визначає митно-тарифну політику [2].

Враховуючи вкрай незадовільний стан розуміння ролі митно-тарифних відносин у процесах державного управління і фактичну відсутність підходів до розкриття структурної перебудови процесів управління митно-тарифними відносинами, доцільно акцентувати увагу на необхідності розвитку таких підходів, які включали б механізми всебічного регулювання відносин між суб'єктами ЗЕД. З метою захисту національних економічних інтересів у випадках здійснення демпінгового та субсидованого імпорту на митну територію країни товару, що є аналогічним національному чи безпосередньо конкурує з ним, використовуються захисні інструменти в рамках відповідних заходів [3, с. 51].

Існуючі методи регулювання зовнішньої торгівлі можна розділити на тарифні (митні), які ґрунтуються на використанні митних тарифів, та нетарифні — квоти, ліцензії, субсидії, демпінг та ін. Тарифні методи за своєю суттю є економічними й діють через ринковий механізм, тим самим вони спрямовані на здешевлення експорту, подорожчання імпорту, і впливаючи таким чином на фінансові результати діяльності учасників ЗЕД. Мета митно-тарифного регулювання полягає у покращенні конкурентних умов в імпортуючій країні та захисті національної промисловості, здоров'я населення, охороні навколишнього середовища, моралі, релігії і національній безпеці. За допомогою митно-

тарифного регулювання держава проводить певну зовнішньоекономічну політику, стимулює ввезення або створює умови для обмеження ввезення чи вивезення відповідних товарів; забезпечує однакові економічні умови як для національного, так і для іноземного товаровиробників. Також при визначенні обсягів застосовуваних заходів державного регулювання потрібно враховувати: по-перше, рівень підтримки вітчизняних виробників за рахунок обмеження ввезення продукції і стимулювання випуску її на українських підприємствах, по-друге, обсяг потреби в даному виді товару, досліджуючи тенденції зміни обсягу платоспроможного попиту з точки зору зростання реальних доходів населення, по-третє, взяті Україною зобов'язання при вступі до СОТ.

На даний момент однією з найважливіших проблем, яку потрібно розв'язати у митно-тарифному регулюванні якнайшвидше, — це впровадження міжнародних норм і правил, які дадуть змогу перейти до впровадження єдиних стандартів в сфері митної справи та знайти шляхи розв'язання питань, що пов'язані з приєднанням до міжнародних конвенцій із гармонізації та спрощення митних процедур, а також питання процедури спільного транзиту та здійснення поетапного наближення митного законодавства і митних процедур, які застосовуються в Україні, до країн Євросоюзу.

Одним з найбільш дієвих методів захисту вітчизняного товаровиробника є тарифна ескалація, але її застосування у розвинених країнах зумовлює збереження технологічної відсталості країн, які вже стоять на шляху до ринкової економіки, адже унеможлиблює доступ виробленої ними готової продукції на ринки таких країн. Багато країн світу поруч зі стимулювання експорту та сприянням розвитку національного виробництва не створюють перешкод і для імпорту товарів. Митний тариф Польщі передбачає чотири види митних ставок: основні (конвенційні), преференційні, автономні та знижені. Знижені ставки застосовуються для країн, які підписали угоди про вільну торгівлю з Польщею — це країни СЕКТА, члени ЕКТА, держави Балтії. Саме ці ставки переважно застосовуються при митному оформленні. Стрімка лібералізація митно-тарифної політики цієї держави послабила фіскальну функцію митного тарифу та обмежила можливість застосування протекціоністських заходів. В цілому можна зазначити, що, на відміну від українського законодавства, норми митного законодавства Польщі та порядок застосування інструментів митно-тарифного регулювання дуже наближені до вимог та норм Європейського

Союзу, незважаючи на те, що кількість нормативно-правових актів, що потребувала гармонізації у країнах Центральної та Східної Європи, складала до 1,5 тисячі.

Література

1. Войтов С.Г. Структурна детермінація митно-тарифного регулювання. Економічний часопис. XXI. 2012. № 9-10. С. 21-24.
2. Митна політика. Наукові праці НДФІ. 2016. № 8.
3. Пісьмаченко Л. Митно-тарифне регулювання як засіб захисту економічних інтересів держави у сфері зовнішньої торгівлі. Економіка та держава. 2007. № 12. С. 49-52.

Степанов В. Ю.

Харківська державна академія культури, Україна

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

Як феномен світового масштабу туризм є невід'ємною частиною життя суспільства. В сфері соціальних відносин туризм може претендувати на структурообразуючий рівень: сприяє знайомству, вивчення і зіставлення національних характерів, ментальності, архетипів. Туризм є серйозною політикою глобального рівня, завдяки якій можливо вирішення низки міжнародних проблем за допомогою «народної дипломатії». Тому системний розгляд туризму, як феномена культури, є актуальним.

Подорожі та туризм у певні історичні епохи впливали на сприйняття і структурування життєвого простору людини. Вони сприяли виникненню і формуванню культурної, економічної, соціальної, інформаційної, наукової сфери людства. Туризм охоплює особливості культури того чи іншого народу, його традиції, історичний уклад життя, а також універсальні, глобальні тенденції і риси в галузі культури, які існують в сучасному світі. Завдяки просторовим переміщенням людини туризм являє собою приклад освоєння і формування загальнолюдської міжкультурної комунікації. Крім того, розвиваючись в рамках конкретних етнонаціональних культур туризм стає міжкультурним феноменом [4].

Культурологічною особливістю комунікації туризму є поєднання міжнародного та національного культурних початків. Інтенсивний розвиток туризму призвів до необхідності аналізу різних його аспектів, в тому числі і його соціокультурних наслідків. При цьому велику увагу дослідники стали звертати на характер ціннісних культурних орієнтацій, їх динамку, норми, ідеї, думки і уявлення, що домінують у тих чи інших етнічних групах різних народів [3].

Теорія міжкультурної комунікації в туризмі та культурологія зробили внесок у формування наукової парадигми про ідею руху, взаємних зустрічей і інтеграцій різних культур. З точки зору міжкультурної комунікації, сама суть поняття «комунікація» має безпосереднє відношення до туризму. Туризм комунікативний: вирушаючи в подорож, турист виступає в якості комуні канта.

Він пов'язує воедино просторово-часові координати і виступає у якості засоба сполучення між різними народами і культурами [3].

В Україні, яка є багатонаціональною державою, за допомогою міжкультурної комунікації також здійснюється діалог культур. При цьому, незалежно від місця проживання і соціального статусу жителів, розвивається можливість доступу до культурних цінностей регіонів. Цьому сприяє державна політика розвитку туристичної діяльності в Україні, яка знайшла своє відображення в Законі України «Про туризм» (редакція від 16.10.2020 р).

Закон визначає загальні правові, організаційні та соціально-економічні засади реалізації державної політики України в галузі туризму. Закон «спрямований на забезпечення закріплених [Конституцією України](#) прав громадян на відпочинок, свободу пересування, охорону здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб та інших прав при здійсненні туристичних подорожей. Він встановлює засади раціонального використання туристичних ресурсів та регулює відносини, пов'язані з організацією і здійсненням туризму на території України...» [1].

Слід відзначити, що державне управління туризмом в умовах суспільних трансформацій до збереження культурної своєрідності виражається в тому, що «Програма розвитку туризму затверджується з метою реалізації довгострокових пріоритетів країни в галузі туризму і становить комплекс взаємопов'язаних правових, економічних та організаційних заходів, спрямованих на реалізацію конституційних прав громадян, розвиток туристичної галузі...» [1, ст.12].

У відповідність з цим «держава проголошує туризм одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури і створює умови для туристичної діяльності...» [1, ст. 6].

Серед основних пріоритетних напрямів державної політики в сфері туризму слід відзначити напрямок до «забезпечення становлення туризму як високорентабельної галузі економіки України, заохочення національних та іноземних інвестицій у розвиток індустрії туризму, створення нових робочих місць; розвиток в'їзного та внутрішнього туризму, сільського, екологічного (зеленого) туризму; розширення міжнародного співробітництва, утвердження України на світовому туристичному ринку...» [1, ст. 6].

Таким чином, як потужний фактор міжкультурної комунікації, туризм сприяє інтенсифікації та ескалації міжнародного спілкування та взаєморозуміння. Що стосується організаційних державних управлінських завдань то держава зобов'язана реалізувати поставлені цілі не тільки за допомогою правового та нормативного забезпечення туризму, а й дієдатністю відповідних органів державної влади, уповноважених здійснювати державне управління туризмом. Ця діяльність передбачає багатоаспектність внутрішніх і зовнішніх явищ, залежностей, має багатоцільовий характер.

Розглядаючи феномена туризму як комунікативно-культурне явище слід виділити його основні риси: туризм є способом реалізації культурних переваг; туризм, будучи способом індивідуального розвитку, спрямований на фізичне і духовне вдосконалення людини; туризм являє собою потужний імпульс у розвитку економіки, що активізує сферу зайнятості населення.

Література:

1. [Закон України "Про туризм"\(Відомості Верховної Ради України \(ВВР\), 1995, N 31, ст.241 \)](#). Редакція від 16.10.2020, підстава - [124-IX](#).
2. Dodd C. Dynamics of Intercultural Communication. Boston: 1998.
3. Driven R., Putz M., Jager S. Intercultural Communication. Bern: 1994.
4. Samovar L., Porter R., Stefani L. Communication between Cultures. Belmont: 1998 etc.

PEDAGOGICAL SCIENCES

Problems of training of specialists

Зіменок С. А., Кофан І. М.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ЙОГО У ШКОЛЯРІВ

Мислення для школярів є визначальним у системі інших психічних функцій. Мислення є предметом вивчення ряду наук: філософії, логіки, психології, педагогіки і тому має безліч визначень в залежності від точок зору наук, які вивчають цей процес. Перше історичне звернення до категорії «мислення» зустрічається в V ст. до н.е. у філософських поглядах глави Елейської школи Парменіда. Згідно його філософської позиції, мислення – це здатність осягати єдність у несуперечливих формах, результат мислення – знання (episteme).

А.Г. Маклаков визначив мислення як «вищий пізнавальний психічний процес, суть якого – породження нових знань на основі творчого відображення і перетворення людиною дійсності». А.Н. Леонтьєв визначає мислення як «процес свідомого відображення дійсності в таких об'єктивних її властивостях, зв'язках і відносинах, в які включаються і недоступні безпосередньому чуттєвому сприйняттю об'єкти». С.Л. Рубінштейн розглядає процес мислення як аналізування та синтезування того, що виділяється аналізом; далі слідує абстракція і узагальнення, що є похідними від них. Рене Декарт ще в XVII столітті міркував про те, як процес мислення впливає на життя людини. Його висловлювання: «Тільки мисляча людина по-справжньому живе» не втрачає свою актуальність. Він вважав, що людина повинна ставити під сумнів все те, що бачить, чує.

В античній філософії за часів Сократа, Платона люди намагаючись знайти істину звертались до філософії критицизму, намагаючись пізнати себе і навколишнє середовище, розвивалось аналітичне, критичне мислення. У філософських працях Сократа, Платона, І. Канта мислення розглядається як

особлива форма пізнавальної активності, що передбачає можливість фіксації знань засобами мови і спадкоємність знань від покоління до покоління. Ідеї критичного мислення ведуть до «сократичного» методу навчання через серію питань, що стимулюють діалог, який вчить логічно вивіряти свої думки і оцінювати їх достовірність, а також розвиває навички незалежного мислення.

Серед дослідників, які займалися питаннями критичного мислення з філософської, психологічної та педагогічної точок зору можна відзначити таких дослідників як Е. де Боно, Дж. Дьюї, М. Ліпман, Д. Халперн, Д. Клустер, Р.Х. Джонсон, П. Фрейре, Дж. Стіл, Д. Спіро, К. Меридіт, Ч. Темпл.

Термін «критичне мислення» належить саме американському філософу-прагматику Джону Дьюї, який його вперше використав в 1910 році в книзі під назвою «Як ми мислимо» (вперше видану російською мовою вже в 1919 році під назвою «Психологія і педагогіка мислення»

Дж. Дьюї вважав, що критичне мислення є кінцевою інтелектуальною метою освіти, формується в процесі шкільної освіти і має цінність як для окремої особистості, так і для всього суспільства в цілому. Він називав феномен критичного мислення «рефлексивним мисленням» і визначав як активний, наполегливий та ретельний розгляд людиною власних переконань, поглядів або певних знань з урахуванням підстав, на яких вони базуються, та подальших висновків, які вони дають змогу зробити. Дьюї вважав, що активним процес мислення є, якщо ви думаєте про себе і для себе, самостійно формуєте запитання, а не просто отримуєте пасивно інформацію.

Дж. Локк у «Другому трактаті про правління» (1689) стверджує: слід приймати дітей як розумних істот, і батьки повинні, перш за все, виховати в них звичку мислити раціонально і вміння міркувати, а не просто запам'ятовувати набір заборон. Освіта – це виховання чесноти і необхідно прищепити дітям критичне мислення, спочатку навчити дітей, як вчитися і отримувати задоволення від навчання.

Американський дослідник, педагог Роберт Х. Енніс розглядає критичне мислення як «розумне рефлексивне мислення, зосереджене на прийнятті рішення, у що вірити або як вчиняти»

Значний внесок у розвиток теорії критичного мислення внесла Д. Халперн, відомий американський психолог, опублікувавши свою роботу

«Психологія критичного мислення». На думку Д. Халперн, це таке мислення, до якого «вдаються при вирішенні завдань, формулюванні висновків, та прийнятті рішень». Вона виділяє якості особистості, що володіє критичним мисленням: готовність до планування; гнучкість (сприймати ідей інших, не виносити судження без детального опрацювання); наполегливість; готовність виправляти свої помилки, усвідомлення (вміння спостерігати за собою в процесі розумової діяльності, відслідковувати хід міркувань); пошук компромісних рішень (прийняті рішення повинні сприйматися іншими людьми).

Засновник Інституту Критичного мислення М. Ліпман визначав критичне мислення як кваліфіковане, відповідальне мислення, яке виносить правильні судження, тому що воно засновано на критеріях, саме себе виправляє (самовдосконалюється) і враховує контекст. Результатом критичного мислення є судження. Він пропонував переорієнтувати навчальний процес зі стандартною парадигми передачі готових знань на рефлексивну парадигму критичної практики. Основна відмінність навчання в рефлексивній парадигмі полягає в тому, що клас перетворюється в співтовариство дослідників, які разом з учителем міркують про світ, усвідомлюючи знання про нього як, невизначене і загадкове. Фокус освіти спрямований не на поглинання інформації, а на осягнення внутрішніх відносин досліджуваних об'єктів. Навчання в такому випадку здійснюється у формі діалогу. На думку М. Ліпмана, учні повинні робити те ж, що і вчені, якщо ми хочемо навчити їх мислити самостійно. "Ми ж, – стверджує він, – навпаки, штовхаємо їх на вивчення кінцевих продуктів наукових відкриттів; відкидаємо сам процес і фіксуємо тільки результати". Він переконаний, коли проблема не прощупується самостійно, не зачіпає якісь інтереси або мотивації, таким чином учень лише пасивно отримує готові знання.

Необхідність формування в учнів критичного мислення доводять вітчизняні вчені В. Кремень, О. Пошетун, О. Тягло, О. Чуба. Вони зазначають, що розвиток критичного мислення школярів є умовою досягнення якісної освіти в Україні, забезпечення рівня освіти провідних держав сучасного світу. Здатність людини усвідомлювати власну позицію з того чи іншого питання, вміння знаходити нові ідеї, аналізувати події і оцінювати їх, приймати ретельно обдумані, зважені рішення стосовно будь-яких думок і дій, так визначав критичне мислення О. Пошетун. Критичне мислення за О. Пошетун – окремий тип мислення, який характеризується активністю, цілеспрямованістю,

самостійністю, дисциплінованістю та рефлексивністю та передбачає розвиток у процесі навчання здатності людини: визначати проблеми, аналізувати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел, висувати альтернативи й оцінювати їх, обирати спосіб розв'язання проблеми чи власну позицію щодо неї й обґрунтовувати свої погляди, робити свідомий вибір і діяти.

Таким чином, проаналізувавши різні джерела можна зробити висновок, що єдиного визначення феномену критичного мислення не існує, а всі вони взаємодоповнюють один одного.

Література

1. Ліпман М. Чим може бути критичне мислення / Метью Ліпман // Вісник програм шкільних обмінів. – 2006. – № 27. – С. 17-23.
2. Пометун О. І. Критичне мислення як педагогічний феномен / О. І. Пометун // Український педагогічний журнал. - 2018. - № 2. - С. 89-98.
3. Соріна Г. В. Критичне мислення: історія та сучасний статус / Г. В. Соріна // Вестник Московского университета. Серия 7. Философия. – 2003. – № 6. – С. 97–110.
4. Стенберг Р. Типи мислення: шляхи до розуміння способу дії учнів / Р. Стенберг // Рідна шк. – 2001. – № 4. – С.75–76.
5. Тягло О. В. Критичне мислення: навч. посібник / О. В. Тягло. – Х. : Основа, 2008. – 187 с.
6. Халперн Д. Психология критического мышления / Д. Халперн. – СПб. : Питер, 2000. – 512 с.

MEDICINE

Morphology

Shevchenko O. M., Sych V. O.

Kharkiv National Medical University, Kharkiv, Ukraine

PERIPHERAL BLOOD DYNAMICS IN INFLAMMATION AND SUBSTANCE P BLOCKADE

Inflammation is a typical pathological process, which is the basis of most human diseases, an urgent problem of medicine [1]. It is a series of sequential intercellular interactions regulated by mediators – modulators of inflammation. Neuropeptides increase vascular permeability, increase the adhesion of neutrophils to the endothelium of the venules, increase the sensitivity of nociceptors, participate in the feeling creation of inflammatory pain [1]. Of considerable interest is the question of the role of tachykinins, namely substance P and neurokinins, in the pathogenesis of neurogenic inflammation, which has not been sufficiently studied [1, 2, 3]. Substance P, except for the nervous system, where it is present in the cerebral cortex, reticular formation, substantia nigra, cerebellum, hypothalamus, spinal cord, is contained in almost all body tissues as part of sensitive neurons, peripheral nerves, as well as in apudocytes [3]. The presence of substance P receptors on mast cells, polynuclear cells, macrophages and keratocytes has been proved [4]. It was found that neuropeptide receptors were found on cells of bone marrow origin, peripheral blood lymphocytes and monocytes [5].

Thus, the unsolved problem today is to determine the role of tachykinins in the reactions of the blood system in inflammatory conditions.

The **aim** of the study was to evaluate the peripheral blood dynamics in inflammation and substance P blockade.

Material and methods. An experimental prospective controlled randomized study was performed on 132 WAG rats. Stratification of animals in separate series was carried out in the amount of 6 individuals. A carrageenan model of inflammation was selected, using 10 mg of α -carrageenan (Sigma, USA) in 1 ml of saline [6], which was injected intramuscularly into the rat thigh under thiopental anesthesia. To inhibit the

synthesis and effects of substance P NK-1R inhibitor aprepitant was used, which was administered intraperitoneally at a dose of 10 mg dissolved in 1 ml of isotonic sodium chloride solution, daily throughout the experiment [7]. In the dynamics of experimental inflammation studied the reactions of the blood system (leukocyte reaction of peripheral blood) in the natural course of carrageenan secondary and chronic substance P. Rats were kept in the vivarium for 10–12 individuals in a cage under standard conditions on a normal diet with free access to water. To exclude the influence of natural circadian rhythms on the indicators, the experiment was performed in the autumn-winter period in a standardized way in the morning. Rats in the control series remained intact for inflammation during the experiment or were only administered the drug and kept under constant standard conditions. Experimental rats of intervention series in accordance with the tasks were subject to modeling of inflammation and the use of a pharmacological drug – aprepitant, an inhibitor of NK-1 receptors. Non-parametric statistics was used with critical $p < 0.05$.

Results and discussion.

Inflammation on the background of blockade of neurokinin receptors of type 1 substance P at the 6th hour there is a significant reduction of total leukocyte count in 1.28 times ($p < 0.05$), as well as on the 10th day a significant reduction in the number of stab neutrophils in 4 times ($p < 0.05$) and the number of eosinophils in 3 times ($p < 0.05$).

Although in our study with blockade of substance P significantly the number of lymphocytes in the blood did not differ from the natural course of inflammation, there was a tendency to reduce their number after 6 hours and from 7 days to the end of the study compared to the same time of natural inflammation.

On the 28th day there was an increase in the number of monocytes in 2 times ($p < 0.01$) compared with the same period of the natural course of inflammation.

A special criterion for the presence of the species, the course of inflammation, the effectiveness of anti-inflammatory drugs and appropriate therapy is the cellular dynamics of the inflammatory focus and the associated changes in the entire blood system. Studying the course of inflammation under conditions of blockade or stimulation of substance P and neurokinins, can provide integrative answers to questions about the role and receptor mechanisms of tachykin in the pathogenesis of inflammation. Under natural conditions of inflammation, substance P stimulates blood leukocytes and also prolongs the inflammatory response.

Conclusions:

1. The results of the study indicate that in natural conditions of inflammation, substance P stimulates blood leukocytes, as well as prolongs the inflammatory response. The blockage of Substance P helps to control an inflammation and make the peripheral blood system reactions less significant.

2. *The perspective of further research* is evaluation of the role of tachykinins in inflammatory blood system reactions.

Literature

1. Acute Inflammation and Metabolism / M. L. Varela, M. Mogildea, I. Moreno, A. Lopes // *Inflammation*. — 2018. — Vol. 41, No. 4. — P. 1115–1127.— doi: 10.1007/s10753-018-0739-1.

2. Immune Cytokines and Their Receptors in Inflammatory Pain / A. D. Cook, A. D. Christensen, D. Tewari et al. // *Trends Immunol.* — 2018. — Vol. 39, No. 3.— P. 240–255. — doi: 10.1016/j.it.2017.12.003.

3. Yaksh T. L. Complexity of systems and actions underlying neurogenic inflammation / T. L. Yaksh, A. Di Nardo // *Semin. Immunopathol.* — 2018. — Vol. 40, No. 3. — Vol. 225–228. — doi: 10.1007/s00281-018-0683-z.

4. Roles of inflammation, neurogenic inflammation, and neuroinflammation in pain / M. Matsuda, Y. Huh, R. R. Ji RR. // *J. Anesth.* — 2019. — Vol. 33, No. 1. — P. 131–139. — doi: 10.1007/s00540-018-2579-4.

5. Navratilova E. Substance P and Inflammatory Pain: Getting It Wrong and Right Simultaneously / E. Navratilova, F. Porreca // *Neuron*. — 2019. — Vol. 101, No. 3. — P. 353–355. — doi: 10.1016/j.neuron.2019.01.034.

6. Klymenko M. Substantiation of the model of chronic (secondary chronic) inflammation / M. Klymenko, S. Tatarko, O. Shevchenko, G. Hubina-Vakulyk // *Experimental and Clinical Medicine*. — 2007. — No. 2. — P. 24–28.

7. An FDA Approved Neurokinin-1 Receptor Antagonist is Effective in Reducing Intraabdominal Adhesions when Administered Intraperitoneally, But Not Orally / R. Lim, J. M. Morrill, S. G. Prushik [et al.] // *Journal of Gastrointestinal Surgery*. — 2008. — No. 12 (10). — P. 1754–1761. DOI: 10.1007/s11605-008-0634-4

CONSTRUCTION AND ARCHITECTURE

Problems of training of specialists

**Ph.D. Malashevskiy M.¹,
Ph.D. Malashevskaya O.²**

¹ *Land Management Institute of the National Academy of Sciences of Ukraine,
Ukraine*

² *National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine*

THE LAND CONSOLIDATION TRENDS: CASE STUDY OF UKRAINE

Land consolidation in Ukraine should meet the aims of the agricultural development of small and large economic entities [1]. The separate households land consolidation is a great spatial improvement challenge in Ukraine.

At the current stage in Ukraine, land consolidation is usually considered for large land owners, land consolidation mechanisms are developed in accordance to the peculiarities of the land tenure formation of large land owners [2].

However, the household profitability is a key priority area of the government land policy. Strip farming is a common problem for households. One of the most important land reallocation characteristics for such land tenures is the limited possibility of the placement change for separate land plots.

The household land plots reallocation using the optimization model aimed at the optimization of distances between land plots of the same land tenure has been suggested. The reallocation has been carried out without the road network and land plots characteristics alteration.

It is offered to define the peerness of agricultural land plots by a set of qualitative and spatial and technological characteristics. The improvement of the existing approaches to land reallocation by limiting for the reallocated land plots peerness by the preset characteristics has been suggested [3].

Provided model is tested on the project territory with the area of 131 075 sq. m. in Kyiv region. Project areas include agricultural land (plough-land) and in accordance to State Land Cadastre of Ukraine are privately owned and distributed for individual peasant agriculture. Land plots formed in the process of land mass parceling have a

form close to rectangular with the side ratio 1:1.5 to 1:3. There is a path to every plot [3].

The project territory includes soil of two soil suitability groups: soddy non-gleic soil and sod-podzolic non-gleic soil. Relief of the project territory is plain; irrigation is not needed, there are no land improvements, easements or servitudes.

Twenty landowners take part in the reallocation, their households are formed by stripped land plots.

The quantity of the overlapping land plots of any land owner wasn't increased after reallocation and the remoteness of the overlapped land plots was reduced by an average factor of 2.5 for each land owner (Fig. 1).

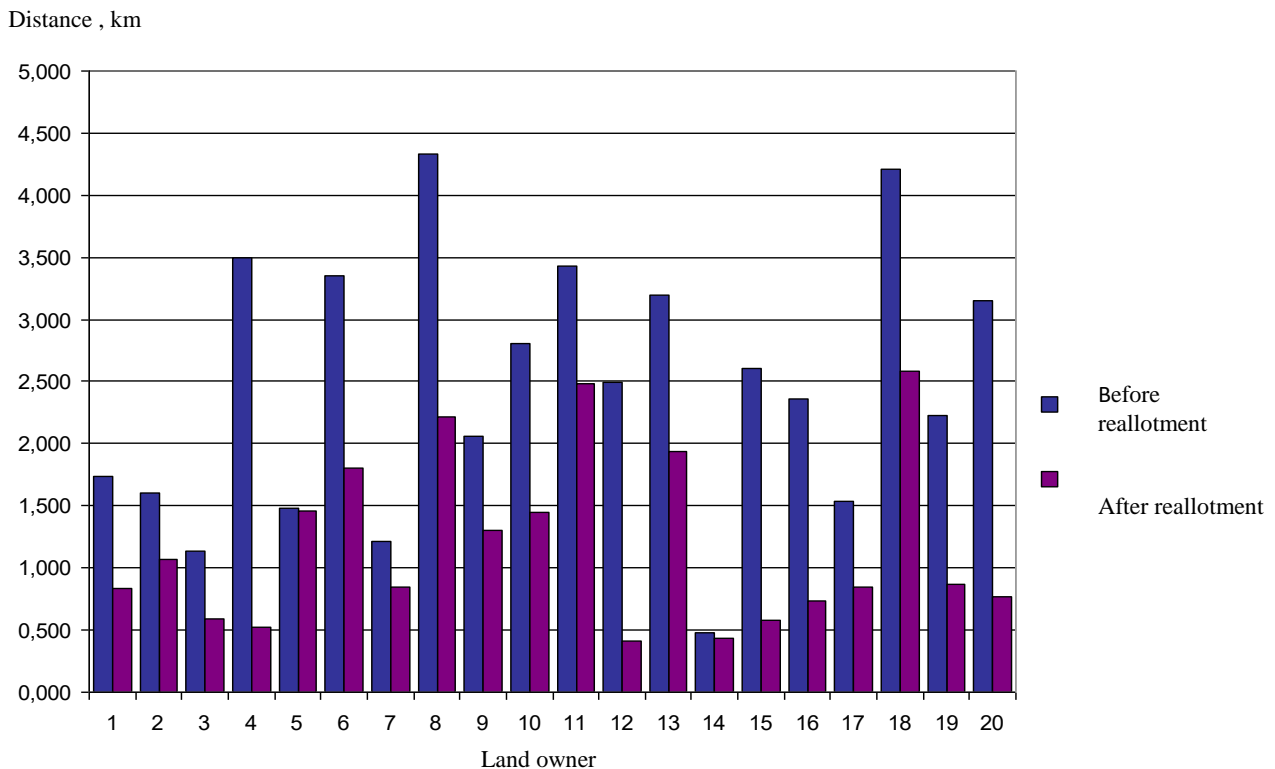


Figure 1. Distances from households to land plots

The largest quantity of overlapped land plots was reduced to two plots per owner (Fig. 2). After the reallocation, spatial characteristics of land tenures the optimization of which the provided model is aiming at, have not been deteriorated.

Area, ha

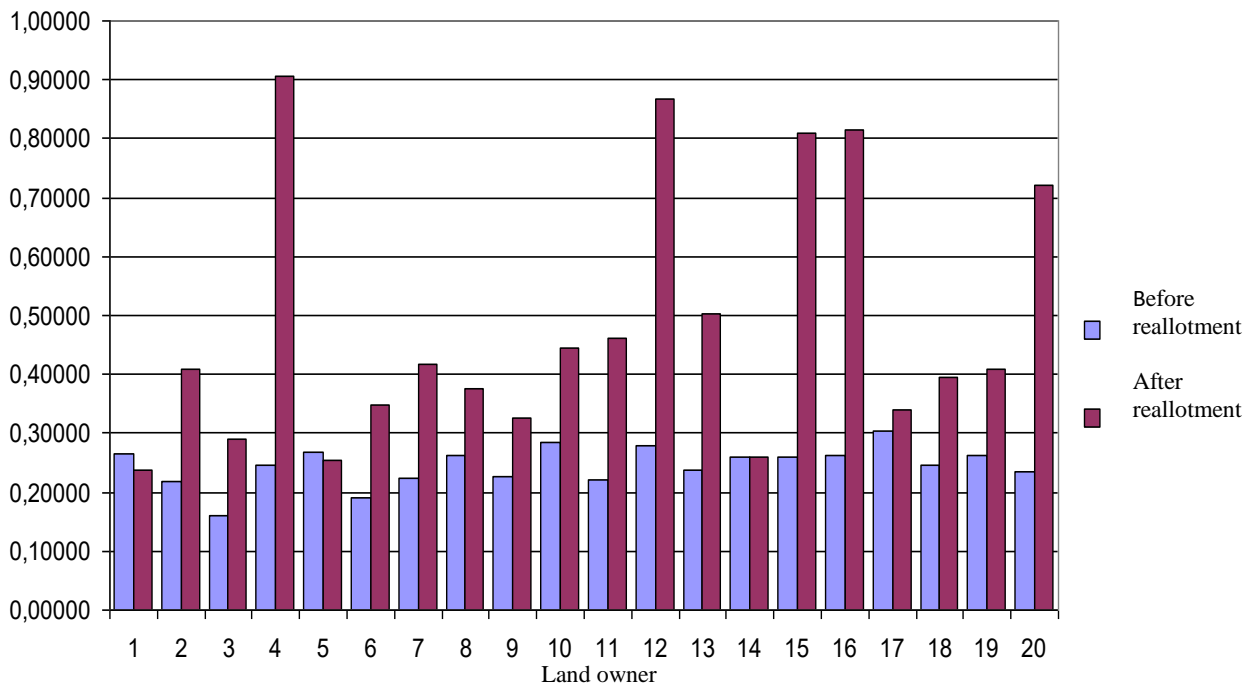


Figure 2. Average area of land plots

The results can be used: at land consolidation in the modern environment and in particular in the case of the launching of the agricultural land market in Ukraine; rented land improvement by means of the secondary leasing; in case of land allocation within the previously formed mass of agricultural land tenure aiming at the placement of infrastructure facilities, nature conservation of other measures demanding the change of the existing land tenure and land ownership parameters; for future scientific studies.

References:

1. Malashevskyi M., Palamar A., Malanchuk M., Bugaienko O., Tarnopolsky E. (2018). The Opportunities for use the peer land exchange during land management in Ukraine. *Geodesy and Cartography*, 44 (4), 129-133.
2. Verkhovna Rada of Ukraine. (2002). The Land Code of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#n2213>
3. Bugaienko O. (2018). The land reallocation model in the course of agricultural land consolidation in Ukraine. *Geodesy and Cartography*, 44(3), 106-112.

MODERN INFORMATION TECHNOLOGY

Software

студент, Миколаєнко М.О., ст.вик. Польшакова О. М.

НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського

ПОГЛЯД ЩОДО СТВОРЕННЯ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ ОНЛАЙН НАВЧАННЯ

На теперішній час якісне навчання із використанням сучасних освітніх інструментів та веб – технологій є найбільш інноваційним, ефективним та зручним засобом організації навчального процесу, який допомагає охопити значний об'єм інформації для освітніх потреб. В час пандемії, коли спілкування потрібно мінімізувати, а навчання має продовжуватися, перехід на онлайн освіти є необхідним та актуальним рішенням. Сидячи вдома можна продовжувати освітній процес, але дистанційно.

Існує безліч програмних засобів, за допомогою яких можна транслювати навчальний контент, такий як відеоуроки, відеоконференції, презентації, віртуальний лабораторний практикум і таке інше. Але немає такого онлайн - формату, який би дозволив в рамках однієї навчальної платформи працювати різним навчальним одиницям, таким як дитячі садки, школи, університети та інші навчальні заклади.

Проаналізувавши декілька існуючих рішень для онлайн навчання, а саме: Moodle, OpenOlat, Майбакс, Google Клас, eTutorium, було виокремлено, функціонал, на якому базуються дані програмні засоби. Таким чином, щоб створити справді універсальний, гнучкий онлайн - сервіс для дистанційного навчання, необхідно взяти за основу базові засоби, які є спільними у всіх схожих платформах і доповнити їх додатковими функціями – модулями, які зроблять його більш зручним і комфортним в використанні. Отже для створення універсальної інтерактивної платформи онлайн навчання, слід враховувати наступні базові функції:

проставлення оцінок;

обмеження доступу до матеріалів системи;

створення тестів;
 створення груп;
 розміщення курсів;
 робота з бібліотекою навчальних матеріалів.

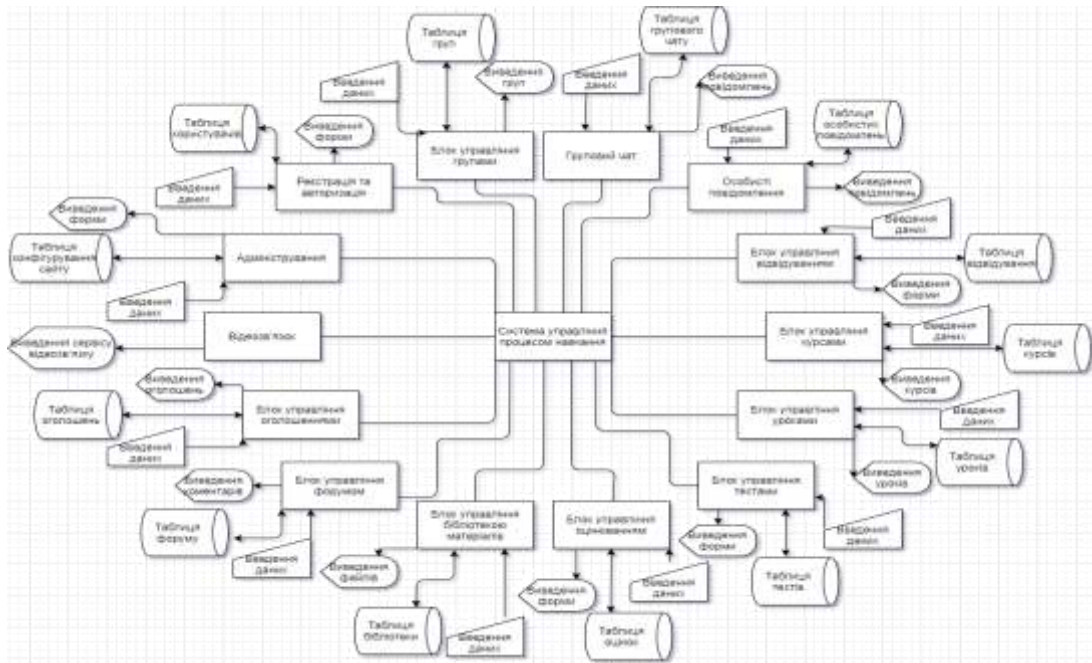
До вище зазначених функцій також слід додати такі, які б суттєво розширили функціональні можливості запропонованої до розгляду системи онлайн освітньої спрямованості. А саме:

створення групових чатів;
 надсилання приватних повідомлень;
 перегляд аналітики;
 робота з форумами;
 робота з оголошеннями.

Якщо платформа має можливість проводити відеоконференції або вебінари, це також зазначає її універсальність, оскільки такі сервіси присутні не у всіх подібних програмних засобах.

Розглянуті вище функції, безумовно покращують і розширюють можливості навчання на відстані, але для того щоб пристосувати програмні засоби під потреби конкретного навчального процесу, необхідно мати інструментарій, що дозволив би редагувати саму структуру платформи певними модулями, і при необхідності налаштовувати конфігурацію навчального заходу під задачі навчання.

Для реалізації вищезазначеного завдання, запропонована наступна функціональна схема системи управління процесом навчання в освітніх навчальних закладах. Програмні рішення для даної системи запропоновано розробляти у веб напрямку і щоб реалізувати приведений функціонал, обрано PHP фреймворк, а саме фреймворк Yii2, який має: найкращу продуктивність, достатній рівень гнучкості, хорошу систему кешування, високий рівень безпеки програмного забезпечення в порівнянні з іншими фреймворками, та є легким для вивчення. На серверній стороні в проектах, розроблених на Yii2, використовується мова програмування PHP, а на клієнтській, можна використовувати HTML, CSS, JQuery та працювати з Ajax технологією.



В якості бази даних можна обрати MySQL, оскільки вона ідеально підходить для роботи з PHP, а отже і з фреймворком Yii2.

В результаті розробки системи, отримано платформу, яка має в повному обсязі вищезазначений функціонал.

Отже, запропонована система дозволяє з урахуванням її розширених можливостей, впроваджувати, налаштовувати і конструювати конфігурацію функціональних модулів та керувати їх набором для кожного навчального заходу, незалежно один від одного, спираючись на потреби навчального процесу.

Література:

1. Про Мудл [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: [https://docs.moodle.org/310/en/About Moodle](https://docs.moodle.org/310/en/About_Moodle).
2. Навчальна платформа OpenOLAT - LMS OpenOLAT [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.openolat.com/>.
3. Платформа eTutorium Webinar - майданчик для проведення вебінарів та тренінгів [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <https://etutorium.ru/>
4. Maibax | Віртуальний клас для проведення онлайн уроків [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://maibax.com/>.
5. Classroom | Google for Education [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://edu.google.com/products/classroom/>.

Information security

Коляка Андрій Володимирович

Національний авіаційний університет, Київ, Україна

УДОСКОНАЛЕНА СИСТЕМА АВТЕНТИФІКАЦІЇ ТА КЕРУВАННЯ ДОСТУПОМ ДО ВЕБ-ДОДАТКІВ

Вступ Інтернет став невід'ємною частиною життя і мережею, що постійно розвивається і яка змінила вид діяльності багатьох людей та організацій. Багато установ були атаковані, що призвело до великих втрат. Мережі організації, що не знають або ігнорують ці проблеми піддають себе великому ризику бути атакованими зловмисниками. Захист інформації, основним завданням якого є запобігання порушенню функцій інформаційної безпеки, займає перше місце по актуальності з поставлених задач.

Актуальність роботи визначається тим, що проблеми пов'язані з розмежуванням доступу і аутентифікації користувачів є критичними і організація цих механізмів є необхідним для сучасних веб-додатків.

Постановка завдання - створення системи розмежування доступу для користувачів різних ролей та механізму аутентифікації, який би забезпечував двофакторний механізм перевірки.

Мета – дослідження сучасних методів аутентифікації та керування доступом та реалізація системи, яка поєднує надійність, безпеку та зручність для її користувачів при виконанні даних операцій.

Викладення матеріалу Для реалізації можливості обмеження або контролю доступу до інтернет-баз даних, окремих програмних продуктів чи технологічних, офісних приміщень тощо, сьогодні застосовуються системи захисту, які передбачають наявність процесів ідентифікації, аутентифікації та наступної авторизації користувачів. При цьому, під ідентифікацією розуміється процедура розпізнавання користувача в системі, як правило, за допомогою наперед визначеного ідентифікатора або іншої апріорної інформації про нього, яка сприймається системою; під автентифікацією розуміють процедуру встановлення належності користувачеві інформації в системі пред'явленого ним ідентифікатора; під авторизацією розуміють керування рівнями та засобами

доступу до певного захищеного ресурсу [1]. Однак, ідентифікація та авторизація можуть давати помилково вірний результат доступу у випадку введення ідентифікатора третіми особами. Для унеможливлення цього застосовується процедура автентифікації користувача за певними його індивідуальними ознаками. Відповідно, важливим є вибір як таких індивідуальних ознак так і самої процедури автентифікації. Захист веб-додатків від зловмисників залежить від технологій і компонентів, що використовуються при створенні веб-додатків, а також від можливих уразливостей цих компонентів.

Уразливості контролю доступу на рівні функцій можуть бути викликані недостатнім захистом чутливих оброблювачів запитів в додатку. Додаток може просто приховати доступ до чутливих дій, не може забезпечити достатню, щоб отримати певних дій або ненавмисно виставити дію через керований користувачем параметр запиту. Ці уразливості можуть бути набагато складнішими і бути результатом тонких крайніх випадків в базовій логіці програми [2].

Для підвищення безпеки на практиці використовують декілька чинників автентифікації відразу. Проте, при цьому важливо розуміти, що не всі комбінації декількох методів є багатофакторною автентифікацією. У основі одного з найнадійніших на сьогодні методів багатофакторної автентифікації лежить застосування персональних апаратних пристроїв — токенів. Токени дозволяють генерувати і зберігати ключі шифрування, забезпечуючи тим самим строгу автентифікацію. Використання класичних «багаторазових» паролів є серйозною уразливістю при роботі з чужих комп'ютерів, наприклад в інтернет-кафе. Це підштовхнуло провідних виробників ринку автентифікації до створення апаратних генераторів одноразових паролів. Такі пристрої генерують черговий пароль або за розкладом (наприклад, кожні 30 секунд), або за запитом (при натисненні на кнопку). Кожен такий пароль можна використовувати тільки один раз. Перевірку правильності введеного значення на стороні сервера перевіряє спеціальний сервер автентифікації, що обчислює поточне значення одноразового пароля програмно. Для збереження принципу двохфакторності автентифікації окрім згенерованого пристроєм значення користувач вводить постійний пароль [3].

Висновки В даній роботі розглянуто можливі уразливості системи при автентифікації та надання доступу різним типам користувачів. В результаті

аналізу було спроектовано систему в якій поєднано механізми SSO (Single sign-on) та двофакторної перевірки, що забезпечує безпеку та надійність процесу аутентифікації у веб-додатку. Розроблено форму реєстрації з можливим варіантом вибору функції безпеки для привілейованих користувачів (адмінів). Дана система забезпечує надійність та безпеку у використанні веб-додатку для користувачів різних прав доступу.

Література:

1. Moffett J. Security & Distributed Systems [Електронний ресурс] / Jonathan Moffett — <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.22.2312&rep=rep1&type=pdf>.
2. Угрозы несанкционированного доступа [Електронний ресурс]. — 2008. — <https://zakonbase.ru/content/part/1183301>
3. Martin Fowler. Microservices [Електронний ресурс] — <https://martinfowler.com/articles/microservices.html> Дата доступу: 09.10.2018

TECHNICAL SCIENCE

д.т.н. Степанов О. В., аспірант Венгер А. С.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Україна

РОЗВИТОК АВТОТРАНСПОРТНОГО КОМПЛЕКСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Транспортна галузь є однією з базових галузей економіки, що створює необхідні передумови для задоволення потреб користувачів транспорту у наданні транспортних послуг та розвитку бізнесу. Відповідно до цього автотранспорт можна вважати самостійною сферою матеріального виробництва, що володіє рядом особливостей. В сучасних умовах автотранспорт грає істотне загальноекономічне, соціальне і політичне значення, виконує загальнодержавні господарські функції. При цьому автотранспорту властива певна інтероперабельність, як один з найважливіших компонентів ринкової інфраструктури.

Автотранспорт у своїй якості здатний активно впливати на процес розширеного виробництва, збільшуючи масу готової продукції, палива і сировини, що знаходиться в процесі звернення, або скорочуючи її. В умовах трансформаційних процесів особливе місце в автотранспортному комплексі займає його інфраструктурний характер. Під інфраструктурою ринку розуміється комплекс інститутів, що забезпечують нормальне, безперервне його функціонування, які беруть на себе вирішення допоміжних завдань товарно-грошового обороту між основними суб'єктами ринку.

У зв'язку з цим сучасна інфраструктура, чесні ринкові умови та вільна ринкова конкуренція, ефективний розвиток і координація діяльності різних видів транспорту разом із запровадженням ефективною системи державного регулювання та управління можуть забезпечити основу для розвитку та функціонального зростання національної транспортної системи. Необхідним є розширення доступу до транспортних послуг і підвищення мобільності населення, що передбачає поліпшення сполучення між регіонами та в містах країни.

Вивчення теоретичних джерел показало, що змістовна оцінка достатності розвитку автотранспортного комплексу, його ефективності та відповідності поточним і перспективним соціально-економічним потребам повинна спиратися на систему моделей. Вони повинні включати прогностичні територіально-галузеві баланси виробництва і споживання продукції, з виділенням матеріальних балансів. При цьому складання таких балансів в сучасних умовах повинно носити прогностичний, варіантний характер з урахуванням високого ступеня невизначеності зовнішнього середовища.

Слід додати, користувачі послуг автотранспорту піддаються значним, іноді непередбачуваним ризикам. Це пов'язано з тим, що альтернативної, повноцінної заміни автотранспорту часто не буває. При цьому формування конкурентного середовища на автотранспорті пов'язане з великими капітальними вкладеннями. Як наслідок – автотранспортні системи повинні бути високопродуктивними, стійкими до експлуатаційних навантажень, володіти достатньою різноманітністю, що адаптує їх під широкий діапазон можливих умов автотранспортної роботи і ринку.

Також слід відзначити, що в Україні державне регулювання та контроль у сфері автомобільного транспорту спрямовані на забезпечення балансу інтересів держави, органів місцевого самоврядування, користувачів транспортних послуг та підприємств, установ, організацій, інших юридичних та фізичних осіб – суб'єктів господарювання на автомобільному транспорті незалежно від форм власності.

Крім того, державне регулювання та контроль у сфері автомобільного транспорту реалізується шляхом проведення центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування економічної, тарифної, науково-технічної та соціальної політики, ліцензування та сертифікації на автомобільному транспорті, задоволення потреб автомобільного транспорту в паливно-енергетичних і матеріально-технічних ресурсах і транспортних засобах.

Аналізуючи регіональні відмінності в автотранспортному комплексі на макрорівні держава об'єктивно має розглядати автотранспорт як єдиний об'єкт управління і регулювання. Тільки погоджений розвиток і організація ефективної взаємодії автотранспорту з урахуванням заходів державного регулювання роблять його єдиним комплексом, і забезпечують додатковий системний ефект.

Таким чином при функціонуванні та розвитку соціально-орієнтованого та перспективного розвитку автотранспорту держава повинна брати на себе функцію коригування розподілу економічних ресурсів. У цьому випадку економічні ресурси розуміються як ресурси, вироблені людиною і використовувані для виробництва товарів і послуг. Вони включають матеріальні, трудові та фінансові ресурси, які в сукупності представляють основні чинники автотранспортного виробництва.

Крім того, в умовах проведеної інституційної політики держави важливу роль у розвитку автотранспортного комплексу відіграє управління його основними структурами, що ґрунтується на індикативних методах управління.

Література:

1. Про автомобільний транспорт: Закон України від 5 квітня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – №17. – С.50.
2. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року. [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р., № 430-р.
3. Гранберг А.Г., Разбегин В.Н. Прогнозы развития экономики – основа программно-целевого подхода к модернизации транспортного комплекса. / Сборник материалов круглого стола., М., 2005. — с. 93–101

VETERINARY

Veterinary medicine

Петровська Ірина

Студентка 4 курсу технологічного відділення

Ковальчук Любов Миколаївна

викладач вищої категорії технологічних дисциплін,

ВСП «Рожищенський фаховий коледж Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького»

ВПЛИВ РІЗНИХ СПОСОБІВ УТРИМАННЯ КОРІВ І ТЕЛЯТ НА ЇХ ПОВЕДІНКУ

Одним із важливих критеріїв оцінки діючих і розробки нових технологій виробництва молока є поведінка тварин, як реакція на зовнішні подразники відповідно до умов утримання і догляду. Поведінка слугує критерієм комфортності середовища, яка свідчить про забезпечення їх біологічних потреб [1, с.48; 2, с.85].

Етологічні дослідження дозволяють встановити джерела негативного впливу на тварин і внести певні корективи в технологію їх утримання, що забезпечують спрямовану реалізацію генетичного потенціалу худоби.

Метою дослідження було вивчення особливостей поведінки корів і телят української чорно-рябої молочної породи в умовах прив'язного і безприв'язного утримання для оцінки їх реакції на умови середовища.

Дослідження проводили в СТОВ імені Л.Українки Ковельського району Волинської області на тваринах української чорно-рябої молочної породи шляхом цілодобового хронометражного візуального спостереження протягом декади.

Для проведення експерименту з виявлення поведінкових реакцій нами були взяті дві групи корів – контрольна (утримання на прив'язі) і дослідна (утримання в боксах без прив'язі) по чотири голови в кожній та їх нащадками з кожної групи. Всі матеріали хронометражних спостережень опрацьовано методами варіаційної статистики за Г.Ф. Лакіним [3, с.155].

Встановлено, що різні способи утримання корів мали істотний вплив як на елементи поведінки тварин, так і на перебіг отелень. За витратами часу на відпочинок стоячи, лежачи, споживання корму і води між контрольною і дослідною групою до отелення істотних відмінностей не виявлено. Однак утримання корів без прив'язі в боксах зробило позитивний вплив на перебіг отелень і загальний стан організму, а саме: дозволило тваринам приймати таке положення в просторі, яке полегшувало перебіг всіх стадій родового процесу. Більшість тварин виявляли активний рух: круговий в ліву і праву сторони, прямолінійний вперед і назад. У лежачому положенні тварини клали голову на бік, скручувались або витягувалися, відкинувши і піднявши голову по осі хребта, тихо протяжно мукали. Різні положення тіла супроводжувалися схватками і переймами, спочатку короткими (5-6 с), а потім більш тривалими – до 3-4 хв. Стадія виведення плода у дослідних корів порівняно з контрольними аналогами була порівняно короткою і в середньому становила 33,1 хв., а послід у корів відокремлювався на 33,4 хв. скоріше.

Корови з контрольної групи порівняно з дослідними ровесницями після отелення на відпочинок стоячи і лежачи витрачали більше часу відповідно – на 25,4 та 12,1 хв.

Загальні витрати часу на поведінкові реакції до і після отелення дослідної групи корів становили 495,1хв., що на 73,6хв. менше, ніж у їх контрольних аналогів. Після народження теляти корови піддослідних груп швидко заспокоювалися.

Таким чином, при отеленні в боксах без прив'язі корови вільно можуть приймати положення, що забезпечує швидкі роди.

Дослідження показали, що в перший день життя, як і в наступні, телята більшу частину часу доби лежали.

При клітковому утриманні телят (контрольна група) в першу добу на відпочинок лежачи було витрачено 1293,2 хв., або 89,9% загального часу доби, на 3, 6 і 9-й день відповідно 1259,4; 1221,0 і 1178,9 хв., або 87,5; 84,8 і 81,9% загального часу доби. Їх ровесники з дослідної групи витрачали значно менше часу на відпочинок лежачи: в перший день на 10,8%, третій на 14,3%, шостий на 25,8% і на дев'ятий день на 38,0%. Присутність матері і можливість довільного смоктання стимулювали рухову активність телят і частково скорочували час їхнього відпочинку лежачи. Середня тривалість

відпочинку стоячи у телят з дослідної групи за перший день життя склала 120,4 хв., або 8,4% загального часу доби. На 9-й день цей час різко зріс на 280,9 хв. і становив 401,3 хв. або 27,8 % загального часу доби, а у тварин контрольної групи на тривалість відпочинку стоячи витрачено на 189 хв. менше.

Ходьба є проявом максимальної життєвої активності тварини в ранньому віці. У телят контрольної групи такої можливості не було, а їх аналоги з дослідної групи вже в перший день на ходьбу витрачали 116,2 хв., або 8,1% загального часу доби, а до 9-го дня до 276,2 хв., або до 19,2% загального часу доби.

Телята дослідної групи ссали корову 10–12 разів на добу і витрачали на це в 5–10 разів більше часу в порівнянні з телятами, яким випоювали молозиво і молоко із соскових поїлок три рази на день (контрольна група).

Виявлено, що при спільному утриманні корів з телятами між ними з першого дня встановлювались контакти шляхом певних, різних за тоном і тривалістю, виданих ними звуків. Під час споживання корму, води, корови видавали короткі, вібруючі звуки і телята підходили до годівниці або поїлки, разом з матір'ю опускали в них голову і пробували споживати корм або воду.

Отже, при спільному утриманні телят з матерями в боксах протягом 10 діб молодняк швидше привчався до рослинних кормів і краще поїдав їх.

Таким чином, результати наших досліджень показують, що при безприв'язному утриманні корови і телята віддають перевагу відпочинку в боксах, щоб їм не заважали відпочивати інші тварини. Тому для комфорту тварин слід дотримуватись усіх технологічних параметрів з урахуванням біологічних особливостей худоби, що сприятиме їх здоров'ю та продуктивності [4, с.120; 5, с.380; 6, с.148].

Висновки. Під час проведення хронометражних спостережень за поведінкою тварин встановлено, що утримання корів без прив'язі в боксах зробило позитивний вплив на перебіг отелень і загальний стан організму.

Стадія виведення плода у дослідних корів порівняно з контрольними аналогами була на 9,8 хв. коротшою, а послід у корів відокремлювався на 33,4 хв. скоріше.

Корови з контрольної групи порівняно з дослідними ровесницями після отелення на відпочинок стоячи і лежачи витрачали відповідно – на 25,4 хв., та 12,1 хв. більше часу.

За прив'язного способу утримання телята витрачали в середньому 86,03% загального часу доби на відпочинок лежачи, на ссання із соскової поїлки - 0,7%, стояння - 11,07% і 2,23% часу доби пили воду, тоді як за безприв'язно-боксового способу утримання телята протягом доби на відпочинок лежачи витрачали 63,80%, на ссання – 5,53%, на ходьбу - 12,98%, на відпочинок стоячи – 16,58% і на споживання води – 1,50% загального часу доби.

Література

1. Железняк А.М. Формвання системи державної підтримки розвитку молочної галузі / Вісник СНАУ. Суми, 2006, Вип. № 10 (11). С. 46 - 49.
2. Чорно-ряба худоба в Україні і перспективи її поліпшення / Ф.Ф. Ейснер, В. М. Макаров, В. І. Власов [та ін.] // Вісн. с.-г. науки. 1969. № 7. С. 84–89.
3. Формування внутріпородних типів молочної худоби / В.П. Буркат, М.Я. Єфіменко, О.Ф. Хаврук.[та ін.]. К.: Урожай, 1992. 184 с.
4. Антал Я. Выращивание молодняка крупного рогатого скота / Я. Антал, Р. Благо, Я. Сокол ; пер. со словац. Е. И. Птак. – М. : Агропромиздат, 1986. – 185с.
5. Костенко В. І. Скотарство і технологія виробництва молока та яловичини / В. І. Костенко. – К. : Урожай, 1995. – 470 с.
6. Рубан Ю. Д. Скотарство і технологія виробництва молока та яловичини: підручник для студентів вищих аграрних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації за напрямком “Зооінженерія” / Ю. Д. Рубан. – Харків: Еспада, 2002. – 576 с

BIOLOGICAL SCIENCES**Microbiology**

Я. Барабаш, В. Гаврилюк, І. Соколова, Т. Скляр

Дніпровський національний університет ім. Олесья Гончара

**ЕКОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ СТАНУ ВОДИ КАХОВСЬКОГО
ВОДОСХОВИЩА ЗА 2019 РІК.**

Вода – основа життя, та з безлічі різноманітних факторів навколишнього середовища для розвитку органічного світу вона набуває особливого значення [1]. Основним джерелом контамінації мікроорганізмами води відкритих водойм є ґрунт. Більшість мікроорганізмів потрапляє у водойми зі стічними водами, які містять в собі біологічні продукти розпаду. Невелика кількість мікроорганізмів потрапляє у воду з повітря [2]. На якісний склад мікрофлори впливає походження води як середовища: прісні поверхневі (річки, джерела, озера, водосховища, ставки), підземні (ґрунтові, артезіанські), атмосферні (дощ, сніг), солоні (морські, озерні). За характером використання виділяють воду питну, воду плавальних басейнів, лід медичний й господарчий. З санітарної точки зору особливої уваги потребують стічні води: побутово-фекальні, промислові, змішані, талі й зливові, тому що мікрофлора цих вод забруднює природні резервуари води [3].

Азотовмісні сполуки (нітрати, нітрити, амонійні солі) майже завжди присутні в усіх водах та свідчать про наявність органічних сполук тваринного походження. Вони є продуктами розпаду органічних домішок, утворюються у воді у результаті розпаду сечовини та білків, які потрапляють до води з побутовими стічними водами [4]. Концентрація нітратів у питній воді лімітується міжнародними і вітчизняними стандартами [5, 6]. Як відомо, нітрати у підвищеній концентрації в питній воді згубно впливають на організм людини, а у дітей легко відновлюються до нітритів, які взаємодіють з гемоглобіном крові, спричинюючи утворення метгемоглобіну, що призводить до хвороби крові, званої як «посиніння шкірних покривів» («blue baby syndrome») [7]. У всьому світі суттєво зростає забруднення природних вод нітратами, що змушує закривати криниці та використовувати дорогі

Мікробіологія

багатоступеневі методи очищення питної води [8, 9]. Україна не є винятком: щорічно спостерігається неухильне зростання кількості понаднормово забруднених нітратами джерел питної води, та в криницях багатьох областей України цей рівень сягає 950 мг $\text{NO}_3/\text{дм}^3$ [7, 10]. Існує ряд хімічних (відновлення залізом, алюмінієм, паладієм тощо), фізико-хімічних (електродіаліз, іонний обмін, нанофільтрування, зворотний осмос) та біологічних (гетеротрофна і автотрофна денітрифікація, застосування мембранних біореакторів) методів звільнення води від нітратів, однак на практиці використовується лише іонний обмін, зворотний осмос, електродіаліз та гетеротрофна (біологічна) денітрифікація [6, 11].

Біологічна денітрифікація – широко розповсюджений природний процес, що є стадією колаобігу азоту в природі та призводить до самоочищення поверхневих вод. Відновлення нітратів здійснюють представники різних родів архей, бактерій та деяких грибів [11-14]. За відсутності кисню вони використовують оксиди азоту в якості акцепторів електронів, донорами яких служать, головним чином, органічні сполуки, а також певні неорганічні речовини [15]. Біологічна денітрифікація як явище відома в науці майже півтора століття, а як свідомий технологічний процес застосовується з 1964 року, однак у підготовці питної води стикається з певними труднощами, пов'язаними, в основному, з гігієнічними застереженнями щодо безпеки мікроорганізмів-денітрифікаторів, а також з технологічними складнощами іммобілізації бактерій на відповідних носіях [11-18].

Аміак, як продукт розпаду білків, є показником свіжого фекального забруднення. У природній воді іони амонію окислюються бактеріями родів *Nitrosomonas*, *Nitrobacter* і ін. до нітритів та нітратів. Нітрити є показником свіжого фекального забруднення, а нітрати – показником більш давнього органічного фекального забруднення води. Наявність нітратних іонів у природних водах пов'язано з: процесами нітрифікації іонів амонію у присутності кисню під дією нітрифікуючих бактерій; атмосферними опадами,

Мікробіологія

які поглинають оксиди азоту (концентрація нітратів у атмосферних опадах сягає 0,9-1мг/дм³); промисловими та господарчо-побутовими стічними водами особливо після біологічної очистки, коли концентрація сягає 50мг/дм³; зі

стоками з сільськогосподарських угідь та скидними водами з полів, на яких застосовують азотні добрива. Головними процесами, що спрямовані на зниження концентрації нітратів, є використання їх фітопланктоном та денітрифікуючими бактеріями в якості кінцевих акцепторів при окисленні органічних сполук. У поверхневих водах нітрати й нітроти знаходяться у розчиненій формі. Концентрація нітратів у поверхневих водах помітно змінюється в залежності від пори року: мінімальна у вегетативний період, вона збільшується восени і досягає максимуму взимку, коли при мінімальному використанні азоту проходять процеси розпаду органічних сполук і перехід азоту з органічної форми у мінеральну [5]. Нітроти представляють собою проміжну ланку у ланцюгу бактеріальних процесів окислення амонію до нітратів – нітрифікація (тільки в аеробних умовах) та навпаки, відновлення нітратів до азоту та аміаку – денітрифікація (за відсутності кисню). Такі окислювально-відновлювальні реакції характерні для станцій аерації, систем водопостачання та природних вод. Підвищена концентрація нітритів вказує на інтенсивність процесів розпаду органічних сполук в умовах повільного окислення NO_2 в NO_3 , що вказує на забруднення водного об'єкту, тобто є важливим санітарним показником [6].

У зв'язку з цим метою роботи було проведення порівняльного аналізу санітарно-мікробіологічних та хімічних показників якості води Каховського водосховища за період з 1 січня по 31 грудня 2019 року. За цей час на водозабірній станції м. Нікополь було проведено 1371 бактеріологічних та 1598 хімічних досліджень поверхневої води Каховського водосховища. Для встановлення рівня якості води визначали ряд бактеріологічних показників – загальне мікробне число (ЗМЧ) при інкубуванні проб при різних температурах (22°C і 37°C), колі-індекс (число лактозопозитивних кишкових паличок) та

Мікробіологія

наявність колі-фагів; серед хімічних показників визначали кількісний вміст у воді нітратів, нітритів, аміаку.

Визначення загального мікробного числа дозволяє зробити висновок про можливе зараження досліджуваного об'єкта патогенними мікроорганізмами, виходячи з припущення, що чим більше мікробне число, тим більша вірогідність потрапляння й патогенної мікрофлори. Визначення лактозопозитивних кишкових паличок вказує на свіже фекальне забруднення води, а вміст у воді колі-фагів вказує на наявність вірусів кишкових бактерій.

Аналізуючи отримані дані, можна заключити, що максимальний ріст мікроорганізмів спостерігався в літньо-осінній період з червня по жовтень 2019 р. (табл.1). Це пов'язано з динамікою температурних змін води водосховища: поступове прогрівання з квітня, досягання максимуму в липні-серпні та охолодження в вересні-жовтні. Максимальне значення загального мікробного числа при 22°C було зафіксовано у лютому місяці та становило 68 КУО/см³, а при 37°C – 44 КУО/см³ у липні. Мінімальні значення ЗМЧ при 22°C було визначене у червні місяці – 20 КУО/см³, а при 37°C – у грудні та становило 12 КУО/см³. Високі показники ЗМЧ при 37°C в липні свідчать про значне забруднення поверхневих вод. В той же час співвідношення даних росту мікроорганізмів при різних температурах у зимово-весняний період демонструє високий рівень самоочищення водойми.

За даними визначення колі-індексу з лютого по квітень показники не перевищували 100 КУО/дм³. Починаючи з червня спостерігалось збільшення вмісту кишкових бактерій та значення колі-індексу набуло піку в серпні – майже перебільшило позначку в 5713 КУО/дм³.

Потім показники колі-індексу поверхневої води поступово зменшуються, а з листопада взагалі не доходять до позначки 100 КУО/дм³. За період з січня по грудень 2019 року не було виявлено колі-фагів у воді Каховського водосховища, що свідчить про відсутність вірусів кишкових бактерій у воді.

Середньомісячні мікробіологічні показники води Каховського водосховища за 2019 рік.

Місяць	Кількість проб за місяць	Кількість досліджень за місяць	Температура, °С	Загальне мікробне число при 22°С, КУО/см ³	Загальне мікробне число при 37°С, КУО/см ³	Колі-індекс	Колі-фаги, БУО/100см ³
1	2	3	4	5	6	7	8
січень	34	106	0,8	59 ±0,365	22±0,182	113±0,133	Відсут
лютий	31	97	1,0	68 ±0,163	34±0,148	54±0,667	Відсут
березень	34	106	2,3	42 ±0,736	19±0,733	47±0,133	Відсут
квітень	33	104	9,3	45 ±0,019	23±0,620	35±0,489	Відсут
травень	34	106	18	21 ±0,140	19±0,567	71±0,033	Відсут
червень	34	108	22,4	20 ±0,014	26±0,172	445±0,690	Відсут
липень	47	148	25,5	48 ±0,188	44±0,166	2455±0,934	Відсут
серпень	66	171	25,2	23 ±0,100	26±0,133	5713±0,066	Відсут
вересень	34	108	19,4	40 ±0,567	38±0,517	2515±0,690	Відсут
жовтень	34	107	11,8	38 ±0,100	27±0,467	1465±0,367	Відсут
листопад	33	103	10,3	32 ±0,160	16±0,172	60±0,344	Відсут
грудень	34	107	4,2	21 ±0,100	12±0,300	90±0,333	Відсут

Мікробіологія

За хімічними показниками у 2019 році показано коливання концентрації азотовмісних сполук у воді Каховського водосховища продовж різних сезонів (табл. 2).

Таблиця 2

Середньомісячні хімічні показники води Каховського водосховища за 2019 р.

Місяць	Кількість проб за місяць	Кількість досліджень за місяць	Нітрати, мг/дм ³	Нітроти, мг/дм ³	Аміак, мг/дм ³
1	2	3	5	5	6
січень	34	136	2,23±0,546	0,042±0,756	0,209±0,254
лютий	31	124	2,65±0,367	0,171±0,249	0,272±0,531
березень	34	136	3,91±0,824	0,123±0,372	0,240±0,961
квітень	33	132	4,09±0,518	0,084±0,456	0,387±0,414
травень	34	136	1,89±0,100	0,033±0,954	0,273±0,312
червень	34	136	2,27±0,665	0,04±0,824	0,187±0,259
липень	32	128	0,78±0,324	0,072±0,741	0,184±0,642
серпень	33	132	0,65±0,187	0,031±0,097	0,262±0,673
вересень	34	136	0,61±0,698	0,80,046±0,348	0,159±0,354
жовтень	34	136	0,89±0,702	0,02±0,731	0,155±0,459
листопад	33	132	1,61±0,173	0,02±0,562	0,166±0,351
грудень	34	134	1,64±0,304	0,02±0,179	0,152±0,871

Зареєстровано збільшення вмісту нітратів – індикатору давнішого забруднення водойми – у березні й квітні, що пов’язано з паводковим періодом та надходженням талих вод з полів. Низька концентрація нітратів влітку

Мікробіологія

свідчить про утилізацію їх фітопланктоном і денітрифікуючими бактеріями, які при недостатності кисню використовують нітрати в процесах окислення органічних сполук (рис 1).

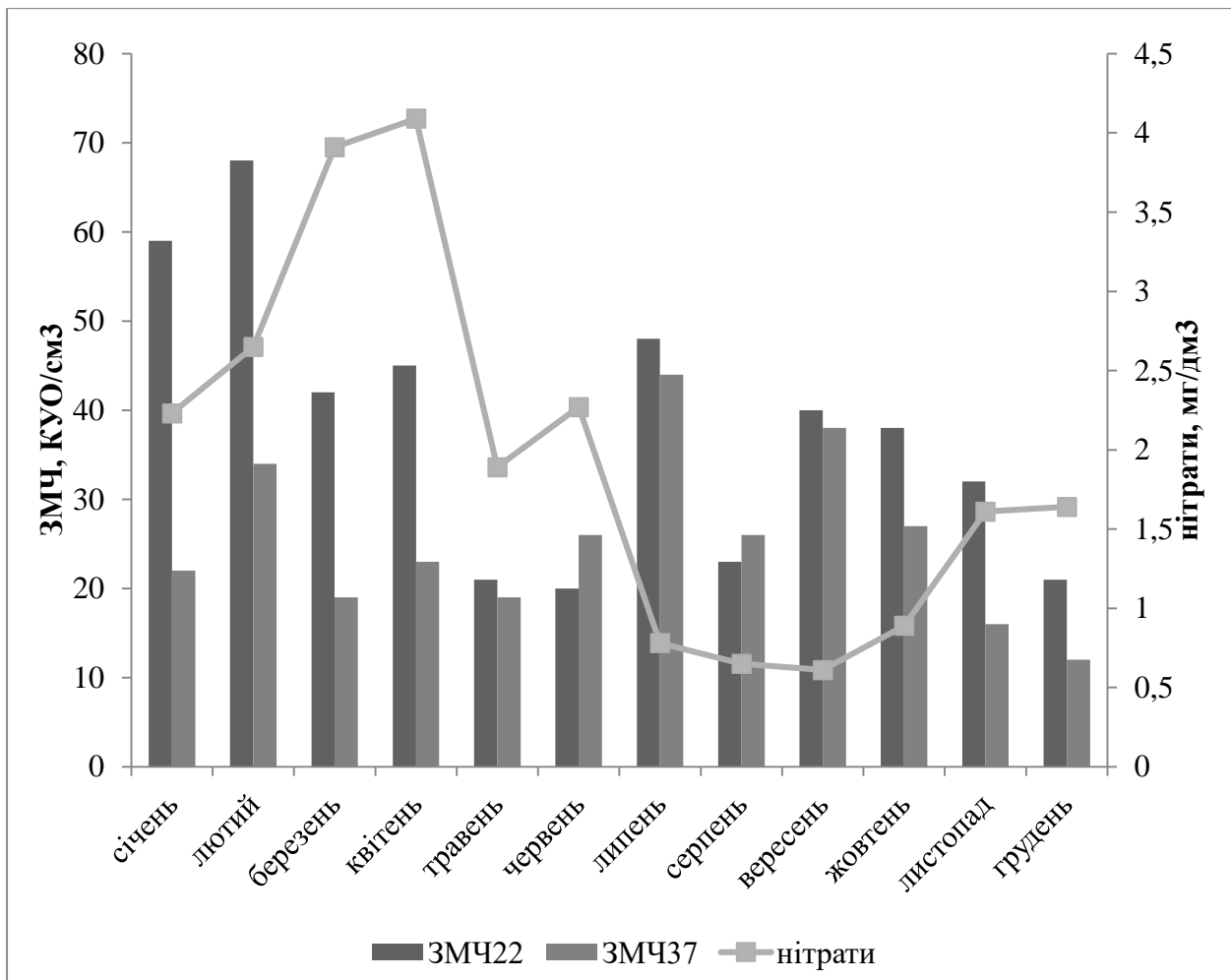


Рис. 1. Динаміка змін показників загального мікробного числа та вмісту нітратів в поверхневій воді Каховського водосховища за 2019 р.

З лютого та до кінця квітня у воді Каховського водосховища показано найвищий рівень вмісту нітритів, який вказує на інтенсифікацію процесів розпаду органічних сполук, що корелює з показниками ЗМЧ при 22⁰С і є

свідоцтвом процесів самоочищення водойми (рис 2). Високі концентрації нітритів в липні й вересні, а також значні темпи розвитку мікрофлори в цей період свідчать про недавнє забруднення водосховища.

Мікробіологія

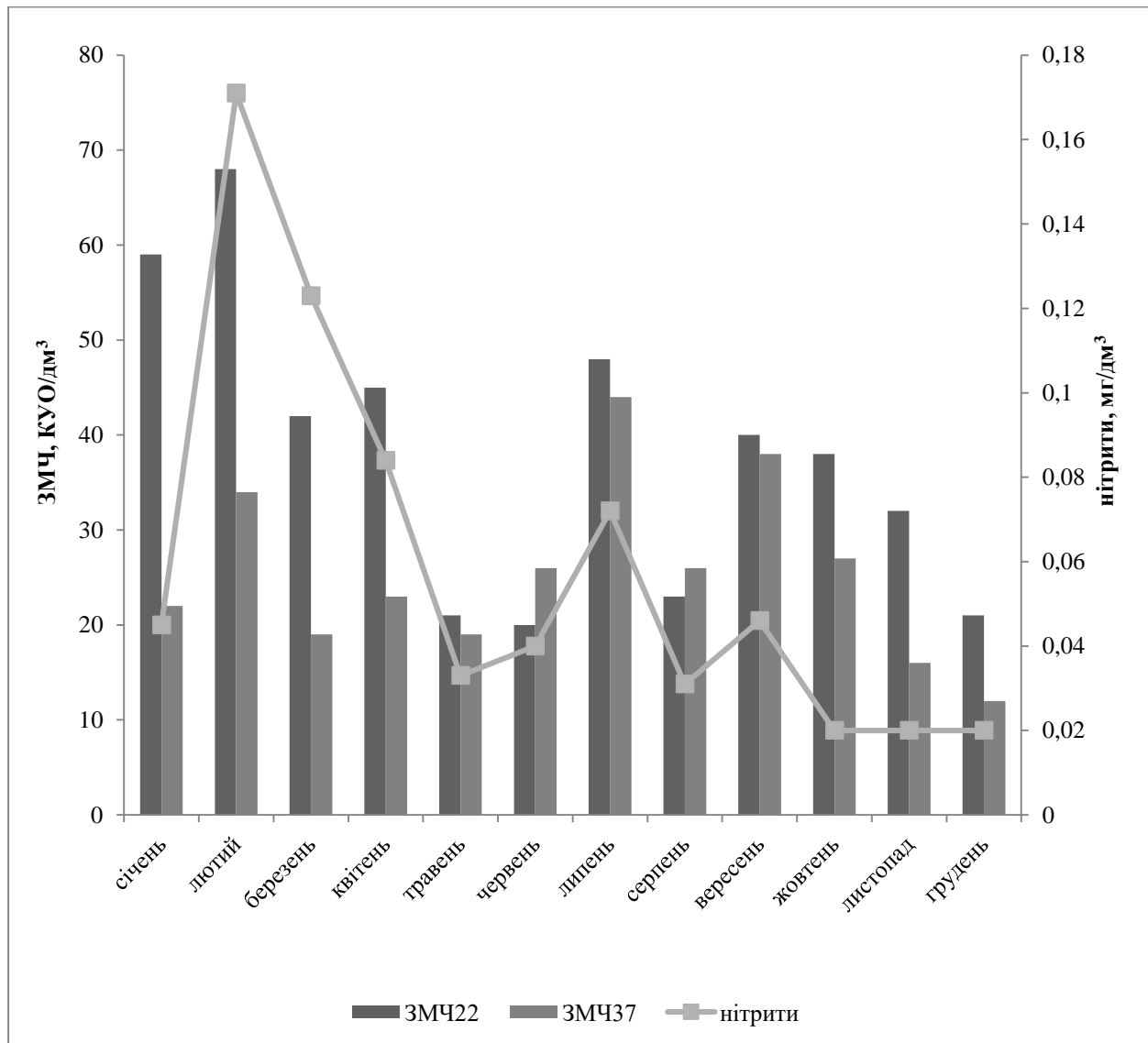


Рис. 2. Динаміка змін показників загального мікробного числа та вмісту нітритів в поверхневій воді Каховського водосховища за 2019 р.

Також одним із індикаторів недавнього фекального забруднення водойми є показники концентрації аміаку, динаміка змін яких чітко корелює з антропологічним впливом на стан водосховища (рис. 3). Максимальна

концентрація аміаку ($0,4 \text{ мг/дм}^3$) в пробах поверхневої води Каховського водосховища зареєстрована в квітні місяці 2019 р., що було спричинено викидом азотовмісних скидів від фермерських підприємств, розташованих

Мікробіологія

вище за течією. Досить високі значення вмісту іонів амонію в воді з лютого по травень обумовлені паводковим періодом. Та ще один пік збільшення

концентрації аміаку, зафіксований в серпні, свідчить про свіже фекальне забруднення, що й супроводжувалось надмірним розмноженням кишкових бактерій, кількість яких за показником колі-індексу перевищувала 6000.

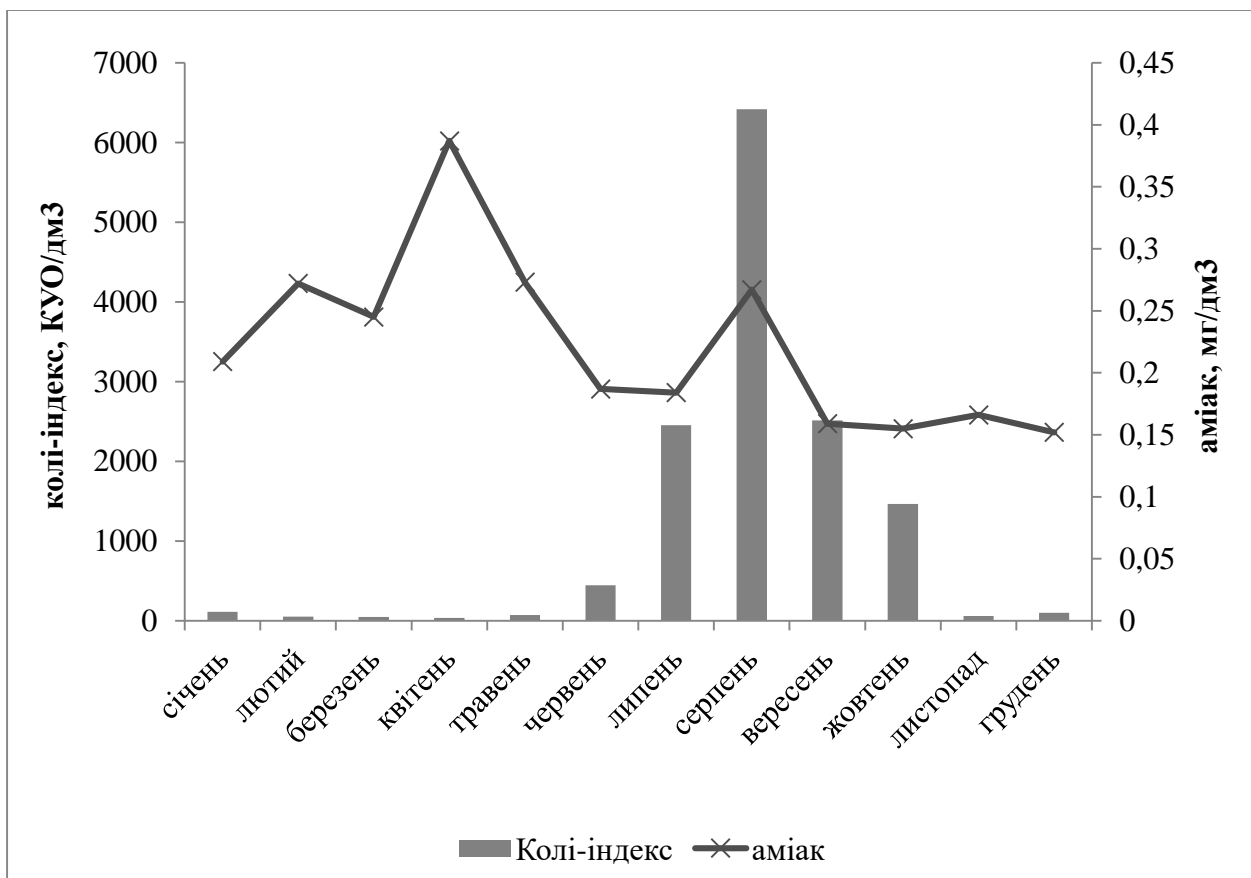


Рис. 3. Динаміка змін показників колі-індексу та вмісту аміаку в поверхневій воді Каховського водосховища за 2019 р.

Отримані дані порівняльного аналізу поверхневих вод Каховського водосховища в м. Нікополь за 2019 р. продемонстрували корелятивну залежність якості води від кліматичних й антропогенних факторів і свідчать про необхідність проведення постійного комплексного моніторингу мікробіологічних і хімічних показників стану води для створення можливості її

Список використаних джерел

1. Гончарук В.В. Наука о воде/В.В. Гончарук. – К.: Наук.думка, 2010. –512 с.
2. Кузнецов С.И. Методы изучения водных микробов/ С.И.Кузнецов, Г.А.Дубинин. – М.: Наука, 1999. – 288 с.
3. Санітарна мікробіологія / [Вінніков І.А.,Черевач Н.В., Полішко Т.М. та ін]. – Д.: Вид-во ДНУ, 2006. – 295 с.
4. Дмитриева Е.А.Миграция иона аммония в системе «Вода – донные отложения». М.С. Коваленко, Т.В. Шевченко // Екологія та безпека життєдіяльності. – 2004. – №5 – 25 – 32.
5. Митченко Т.Е. Особенности процесса очистки питьевой воды от нитратов / Т.Е Митченко, Н.В. Макарова, Л.П.Федотова // Вода і водоочисні технології. – 2002. – №2/3. – С. 61 – 65.
6. Гончарук В.В. SOS: питьевая вода / В.В.Гончарук // Химия и технология воды. – 2010. – Т.32, №5. – С.463 – 512.
7. Bondarenko Y.G., Samotuga V.V., Papach V.V., Bilyk L.I. Medical-hygienic
8. evolution of the impact of the nitrates of water of decentralized water delivery sources on the health status of the children of the early age. Environment and
9. Health. – 2011. – № 4. – P. 23–25.
- 10.Archna, Sharma S.K., Sobti R.Ch. Nitrate Removal from Ground Water: A
- 11.Review. E-Journal of Chemistry. – 2012. – 9(4) . – P. 1667–1675.

12. Burow, K.R., Nolan, B.T., Rupert, M.G., Dubrovsky, N.M. Nitrate in
13. groundwater of the United States. *Environmental Science and Technol.*
– 2010. – 44 (13). – P. 4988–4997.
14. Коваль В.В., Наталочка В.О., Ткаченко С.К., Міненко О.В.
Динаміка забруднення вод сільськогосподарського призначення
нітратами в умовах Полтавської області // *Вісник Полтавської
державної аграрної академії* . – 2011 . – № 2. – С. 32–36.
15. Mike S.M.J. The microbial nitrogen cycle. *Environ. Microbiol.* – 2008.
– 10(11) . – P. 2903–2909.
16. Cabello P., Roldán M. D., Moreno-Vivián C. Nitrate reduction and the
nitrogen cycle in archaea. *Microbiology.* –2004. – 150 (11). – P. 3527–
3546.
17. Knowles R. Denitrification. *Microbiol. Rev.* – 1982. –46 (1). – P. 43–70.
18. Shoun H., Kim, D.H., Uchiyama, H., Sugiyama J. Denitrification by
fungi.
19. *FEMS Microbiology Lett.* – 1992. – 73(3). – P. 277–281.
20. Kuenen J. G. Anammox bacteria: from discovery to application. *Nat.*
Rev.
21. *Microbiol.* – 2008. –6(4). – P. 320–326.
22. Хенце М., Армоэс П., Ля-Кур-Янсен Й., Арван Э. Очистка сточных
вод. Биологические и химические процессы. – М. Мир, – 2006. – 480
с.
23. Lu H., Chandran K., Stensel D. Microbial ecology of denitrification in
biological wastewater treatment. *Water Research.* – 2014. – 64. – P. 237–
254.
24. Иванов В.Н., Уланов М.Н., Стабникова Е.В. Денитрификация
питьевой воды клетками *Parasoccus denitrificans* в природной и
искусственно сформированной биопленках // *Химия и технология
воды.* – 2001. – 23, № 2. – С. 209–218.

CONTENTS

ECONOMIC SCIENCE

The economy of the enterprise

Kulikov O.P./ INSTRUMENTAL-ANALYTICAL COMPONENTS OF PROCESS-ORIENTED TECHNOLOGY OF MANAGEMENT QUALITY ASSESSMENT 3

Grigorenko V.V., INTEGRATED STRATEGIC MANAGEMENT OF PPP PROJECTS: PROBLEMS OF ADMINISTRATION AND ECONOMIC SECURITY OF STAKEHOLDERS 6

Добаєва А.Л. КОНЦЕПЦІЇ І ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ 9

Foreign economic activity

Залесский Б.Л. БЕЛОРУССКАЯ УНИВЕРСАЛЬНАЯ ТОВАРНАЯ БИРЖА: ОСОБЕННОСТИ ГЕОГРАФИИ ВЗАИМОВЫГОДНЫХ КОНТАКТОВ 12

Investment activity and stock markets

Татарченко О.М., Патриарх Т.М. ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 15

PHYSICAL CULTURE AND SPORT

Physical culture and sport: problems, researches, offers

Діщенко Д.В., Івоніна А.О. ОКРЕМІ АСПЕКТИ КОРУПЦІЇ У СПОРТІ 19

Шеверун В.С. Діщенко Д.В. Резніченко К.С. ВПЛИВ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ. ПОНЯТТЯ ПРО АДАПТАЦІЮ 23

The study of physical work capacity in athletes.

Фаворитов В.Н., Черняева О.Н. ЭКСПРЕСС-КОНТРОЛЬ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ ВОЛЕЙБОЛИСТОК В ПОДГОТОВИТЕЛЬНОМ ПЕРИОДЕ. . 26

PHILOLOGICAL SCIENCES

Methods of teaching language and literature

Бударіна Я.В., Степанишина Т.Є МОДЕЛІ ОНЛАЙН НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ 30

Rhetoric and stylistics

Русских И.В. РОМАН ТОБАЙАСА СМОЛЛЕТА ПРИКЛЮЧЕНИЯ ФЕРДИНАНДА, ГРАФА ФАТОМА. ХАРАКТЕР И СУДЬБА ГЕРОЯ. 33

PUBLIC ADMINISTRATION

Усаченко О. О. СИСТЕМА ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОБОРОННОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ 37

Родченко Л. М. АНАЛІЗ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ У РОЗРОБЛЕННІ ШЛЯХІВ УПРОВАДЖЕННЯ РЕФОРМ З ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ 40

Родченко І.Ю. ВПРОВАДЖЕННЯ ЄДИНИХ СТАНДАРТІВ В СФЕРІ МИТНОЇ СПРАВИ З УРАХУВАННЯМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ 43

Степанов В.Ю. МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ У СФЕРІ ТУРИЗМУ 46

PEDAGOGICAL SCIENCES

Problems of training of specialists

Зіменок С. А., Кофан І. М. ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ЙОГО У ШКОЛЯРІВ..... **49**

MEDICINE

Morphology

Shevchenko O. M., Sych V. O. PERIPHERAL BLOOD DYNAMICS IN INFLAMMATION AND SUBSTANCE P BLOCKADE **53**

CONSTRUCTION AND ARCHITECTURE

Problems of training of specialists

Malashevskiy M., Malashevskaya O. THE LAND CONSOLIDATION TRENDS: CASE STUDY OF UKRAINE..... **56**

MODERN INFORMATION TECHNOLOGY

Software

Миколаєнко М.О., Польшакова О. М. ПОГЛЯД ЩОДО СТВОРЕННЯ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ ОНЛАЙН НАВЧАННЯ **59**

Information security

Коляка А.В. УДОСКОНАЛЕНА СИСТЕМА АВТЕНТИФІКАЦІЇ ТА КЕРУВАННЯ ДОСТУПОМ ДО ВЕБ-ДОДАТКІВ **62**

TECHNICAL SCIENCE

Степанов О.В., Венгер А.С. РОЗВИТОК АВТОТРАНСПОРТНОГО КОМПЛЕКСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ..... **65**

VETERINARY

Veterinary medicine

Петровська Ірина , Ковальчук Л. М. ВПЛИВ РІЗНИХ СПОСОБІВ УТРИМАННЯ КОРІВ І ТЕЛЯТ НА ЇХ ПОВЕДІНКУ **68**

ЛІТЕРАТУРА BIOLOGICAL SCIENCES **72**

Microbiology

Барабаш Я. , Гаврилюк В. , Соколова І. , Скляр Т. ЕКОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ СТАНУ ВОДИ КАХОВСЬКОГО ВОДОСХОВИЩА ЗА 2019 РІК..... **72**

CONTENTS..... **83**

285203	*286154*	*285978*	*284517*
285209	*286039*	*286165*	*286166*
286088	*285930*	*286173*	*286118*
286160	*286096*	*286176*	*286143*
286023	*285976*	*286129*	
286130	*285977*	*286097*	